

**Täiskasvanute koolitajate ja
rahukoolitajate uuringute
aruanne**

**Kaasrahastanud
Euroopa Liit**

Vajaduste mõistmine

Täiskasvanute koolitajate ja rahukoolitajate uuringu aruanne

„Teach Peace“ on Erasmus+ koostööprojekt, mis keskendub täiskasvanutele suunatud rahuhariduse edendamisele.

Projekti kestus: 01.09.2025–31.12.2026

Lisateave: <https://youth-space.net/teachpeace/>

Fälgi meid sotsiaalmeedias:

Facebook: <https://www.facebook.com/profile.php?id=61582306591153>

Instagram: <https://www.instagram.com/teachpeaceproject.eu/>

Projekti koostööpartnerid

**Kaasrahanud
Euroopa Liit**

Rahastanud Euroopa Liit. Avaldatud seisukohad ja arvamused on ainult autorite omad ega pruugi kajastada Euroopa Liidu seisukohti ja arvamusi. Euroopa Liit nende eest ei vastuta.

Sisukord

1	Sissejuhatus	4
2	Vastanute tüübid	5
2.1	Täiskasvanute koolitajad	5
2.2	Rahukoolitajad	7
3	Rahukoolitajate töövõtted	10
4	Koolitustel käsitletavad teemad	12
5	Täiskasvanute koolitajate roll rahuhariduses	13
6	Olulisimad oskused	16
7	Metoodika ja töövõtted	19
8	Varasem väljaõpe	22
9	Koolitajate oskuste täiendamine	24
10	Rahukoolitajate vajadused	26
11	Eelistatud viisid uute oskuste omandamiseks	29
12	Eelistatud tööriistad ja platvormid	30
13	Kokkuvõte	32
14	Soovitused koolitusprogrammi koostamiseks	33

1 Sissejuhatus

See aruanne võtab kokku täiskasvanutele mõeldud rahuharidusprojekti „**Teach Peace**” raames korraldatud küsitluste tulemused. Erasmus+ toetatud projekti eesmärk on luua täiskasvanutele mõeldud rahuhariduse koolitusprogramm, arendada täiskasvanute koolitajate oskust õpetada konfliktide vältimist ja lahendamist ning edendada Euroopa täiskasvanute seas rahumeelset osaluskultuuri.

UNESCO eeskujul mõistame **rahuharidust** üldises tähenduses, mis hõlmab teadlikkuse suurendamist ning konfliktide lahendamise, dialoogi pidamise ja rahukultuuri edendamise oskuste õpetamist. Sedasi mõistetuna puudutab rahuharidus laia teemade ja tegevuste ringi, näiteks konfliktide lahendamist, eneserefleksiooni, dialoogi, vahetut vägivallatut tegevust (*nonviolent direct action*) ja inimõigustealast haridust (UNESCO 2024, lk 7).

Vt UNESCO (2024). Peace education in the 21st century. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000388385>.

Uurimisfaasis oli projekti eesmärk koguda andmeid rahuhariduse valdkonna praeguste vajaduste ja tegevuste kohta. Selleks viisime läbi küsitlused kahes erinevas sihtrühmas:

1. **täiskasvanute koolitajad** – koolitajad, õpetajad ja teised täiskasvanuhariduses töötavad inimesed;
2. **rahukoolitajad** – rahuhariduse, dialoogi, konfliktide lahendamise ja muude sarnaste teemadega tegelevad koolitajad.

Küsitluste tulemused andsid meile täpsema ülevaate nii väljaspool rahuhariduse valdkonda töötavate täiskasvanute koolitajate (projekti peamine sihtrühm) kui ka valdkonnas töötavate rahukoolitajate vajadustest. Küsitluses osalemiseks ei pidanud koolitajatel olema eelnevat kogemust ega ettevalmistust rahuhariduse valdkonnas. Rahuhariduse valdkonnas tegutsevate koolitajate puhul ei olnud nõutud, et nad ise määratleksid ennast *rahukoolitajana*. Eesmärk oli koguda võimalikult palju andmeid koolitajatelt, kes töötavad UNESCO üldise rahuhariduse määratluse alla kuuluvates valdkondades.

Küsitlused töötasid välja ja viisid ellu projekti „Teach Peace” partnerid:

Työväen Akatemia (Soome), Let's Talk Foundation (Poola), Eesti Dialoogiakadeemia (Eesti), Fremde werden Freunde (Austria) ja Youth Space (Ukraina).

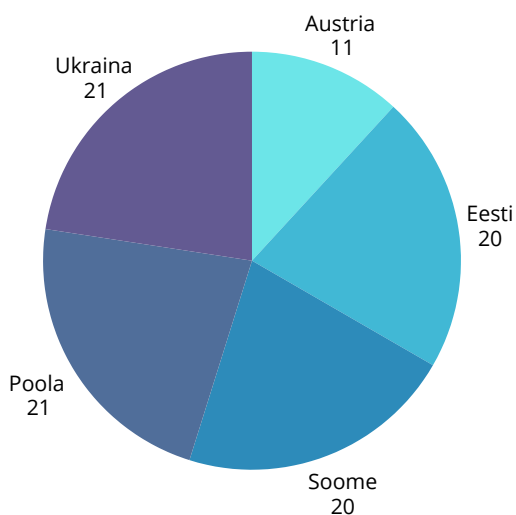
Enamik vastanuid olid projekti partnerorganisatsioonide riikides elavad koolitajad. Vastuseid hakkasime koguma 21. oktoobril 2025 ja viimased vastused jõudsid meieni 14. jaanuaril 2026. Kokku vastas küsimustikule **93 täiskasvanute koolitajat** ja **53 rahukoolitajat**. Enamik vastuseid koguti inglise keeles. Mõni osaleja Austrias ja Ukrainas vastas muus keeles ja nende vastused tõlgiti inglise keelde.

2 Vastanute tüübid

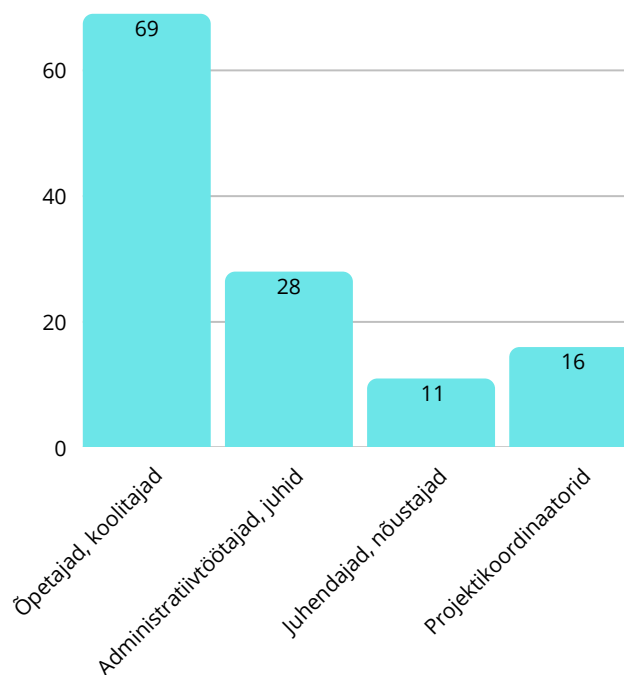
2.1 Täiskasvanute koolitajad

Kokku saime vastuseid 93 täiskasvanute koolitajalt. Vastanud olid pärit Austriast, Eestist, Soomest, Poolast ja Ukrainast. Neist enamik (69) töötas õpetaja või koolitajana, samas kui 28 vastanut töötasid administratiivsel või juhtival ametikohal. Paljud vastanud töötasid korraga mitmel ametikohal.

Elukohariik (täiskasvanute koolitajate arv)

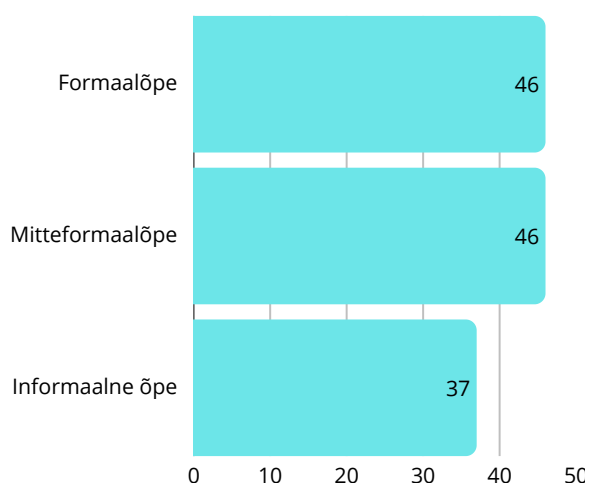

Ametikoht täiskasvanuhariduses (täiskasvanute koolitajate arv)

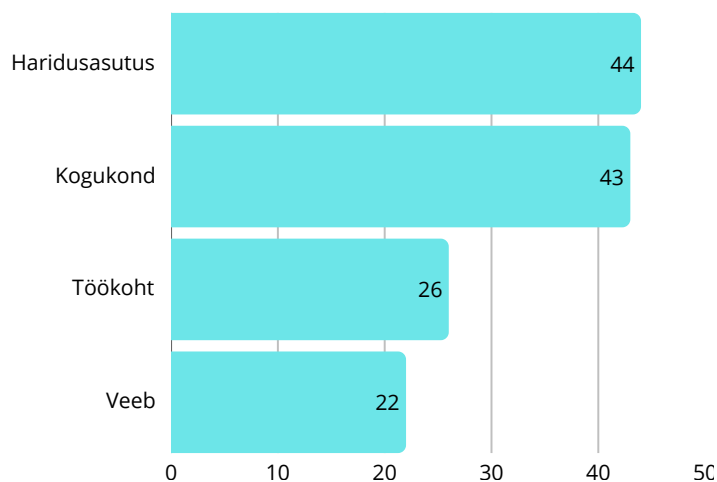

Üsna võrdselt leidis koolitajaid, kes pakkusid formaalset, mitteformaalset (nt vabaühendused ja kogukonnarühmad) ja informaalset (nt töökohtades ja informaalsetel kogunemistel) õpet. Paljud töötasid väga erinevates keskkondades ja kontekstides. Täiskasvanute koolitajad töötasid kõige sagedamini haridusasutustes või kogukondlikes asutustes, näiteks kogukonnakeskustes ja mitmesugustes vabaühendustes.

Õppe tüüp (täiskasvanute koolitajate arv)

Asukoht (täiskasvanute koolitajate arv)

Töökeskond ja asukoht

Kui täiskasvanute koolitajatel paluti kirjeldada oma töökeskonda ja töötamise asukohta, vastasid umbes pooled, et töötavad **haridusorganisatsioonides, ülikoolides** või **koolides**. Ligikaudu iga neljas pakkus koolitusi **noortekeskustes, kogukonnakeskustes, kultuuriklubides** või **raamatukogudes**. Rohkem kui viiendik vastanuist tegeles koolitamisega mujal, näiteks **konverentsidel** ja **töötubades**. Kuigi enamik ei maininud veebipõhist õpetamist, märkis 93 vastanust 12, et nad töötavad **veebikeskkonnas**, kusjuures kaks koolitajat täpsustasid, et töötavad **kodus**.

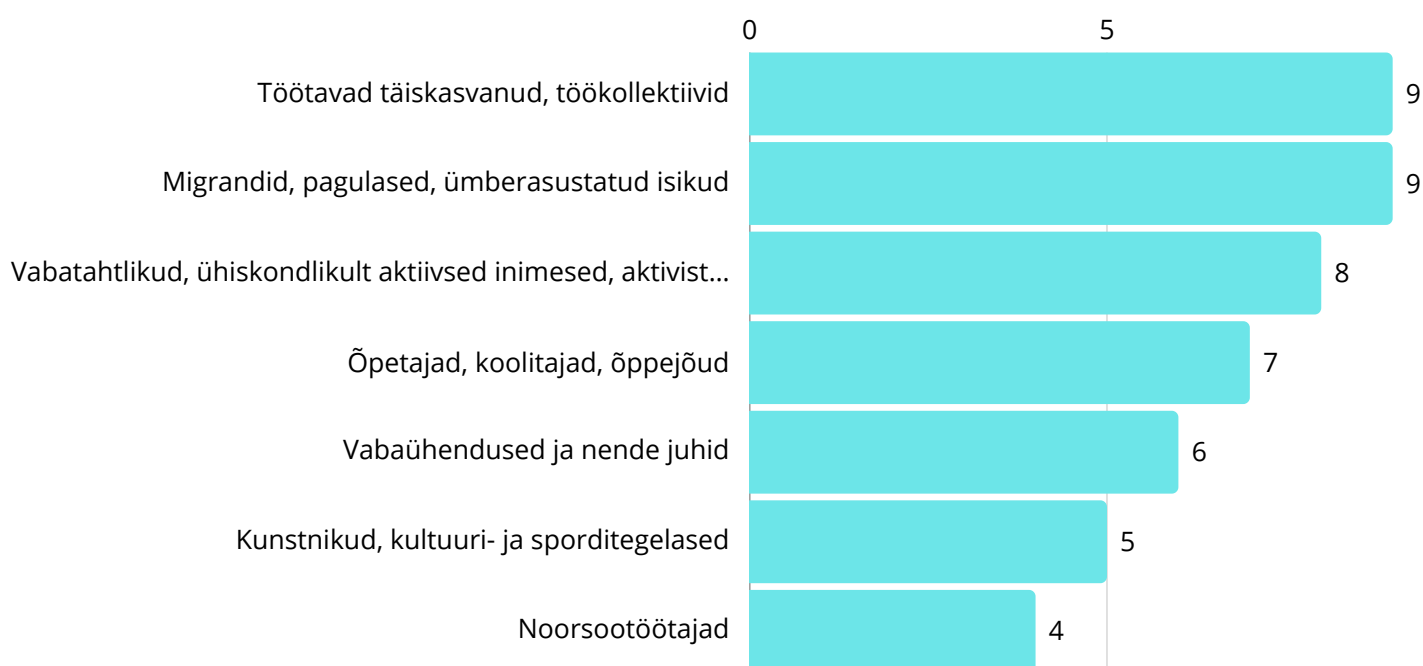
Õpetamise keskkonda ja asukohta kirjeldades ei maininud enamik koolitajaid töökohal õpetamist. Mõni vastanu märkis, et teeb koolitusi **organisatsioonides** ja **kontorites**, kuid ei nimetanud konkreetseid kliente.

Sihtrühmad

Täiskasvanute koolitajate tüüpilised sihtrühmad olid eri vanuses **täiskasvanud õppijad**. Paljud vastanud mainisid tööd just **noorte täiskasvanute** ja **õpilastega**. Mõnel juhul kuulusid nende hulka ka üliõpilased. Umbes iga kümnes vastanu töötas **65-aastaste ja vanemate õppijatega**. Lisaks täiskasvanutele õpetas mõni koolitaja ka **lapsi**. Peale nende üldiste kategooriate tõi mõni koolitaja välja ka konkreetseid sihtrühmad. Järgneval graafikul on näidatud kõige levinumad sihtrühmad.

Õppijate rühmad, kellega peamiselt töötate

Täiskasvanute koolitajate arv

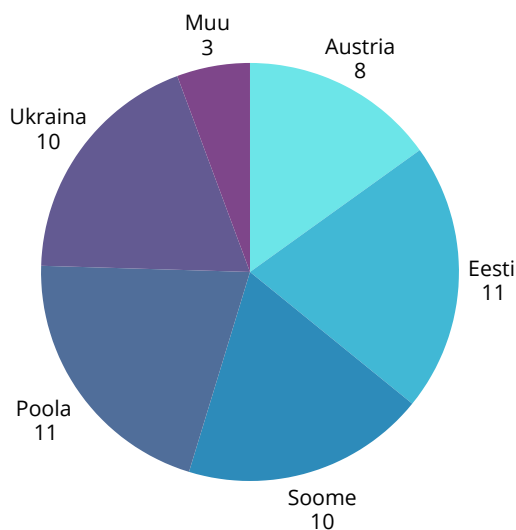

„Töötan peamiselt noorte täiskasvanute ja kogukonnaliikmetega, sealhulgas sisepõgenike ja noorsootöötajatega. Enamik neist osaleb mitteformaalses õppes, kodanikualgatustes ja kohaliku kogukonna arendustegevustes.“

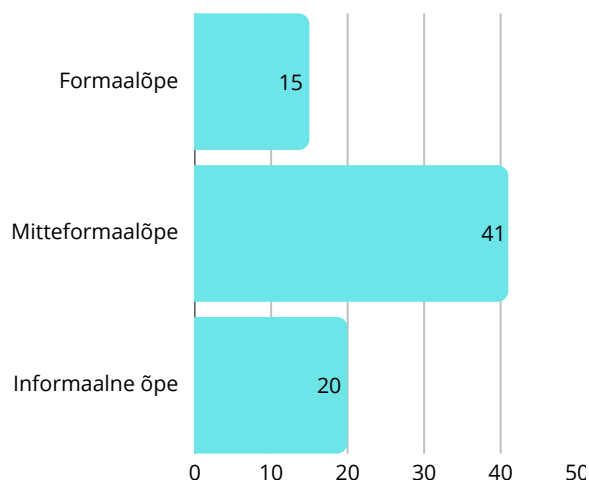
2.2 Rahukoolitajad

Saime rahukoolitajatelt 53 vastust. Peaaegu kõik neist elasid Austrias, Eestis, Soomes, Poolas või Ukrainas. Lisaks saime vastuseid USA-st, Türgist ja Ühendkuningriigist.

Elukohariik (koolitajate arv)

Õppe tüüp (koolitajate arv)

Need koolitajad pakkusid enamasti mitteformaalset õpet (nt vabaühendustes ja kogukonnarühmades). Kui rahukoolitajatel paluti oma töökontekste täpsemalt kirjeldada, mainisid nad kõige sagedamini **kogukondi, noori** ning tööd **koolides** või **haridusorganisatsioonides**. Siin on mõni näide mitteformaalses keskkonnas töötavatel koolitajatel:

„Töötan juhendajana organisatsioonide, võrgustike ja kogukondade üritustel. Samuti õpetan kogukonnajuhtidele ja aktivistidele, kuidas oma kogukondi kaasata ja arendada.“

„Pakun peamiselt mitteformaalset õpet kodanikuühiskonna organisatsioonidele, noortekeskustele ja kohalike omavalitsuste esindajatele.“

„Täiskasvanutele ja noortele täiskasvanutele mõeldud töötoad on seotud konfliktide lahendamise ja suhtlemisoskustega.“

Vastanud pakkusid informaalset õpet mitmesugustes asukohtades: **töökohtades**, **veebiseminaridel**, **kohalikes omavalitsustes** või lihtsalt **sõprade seas**.

„Töötan töökohtades, kohtumistel sõpradega ja igakuisel kursusel, mida viin läbi koos sõpradega.“

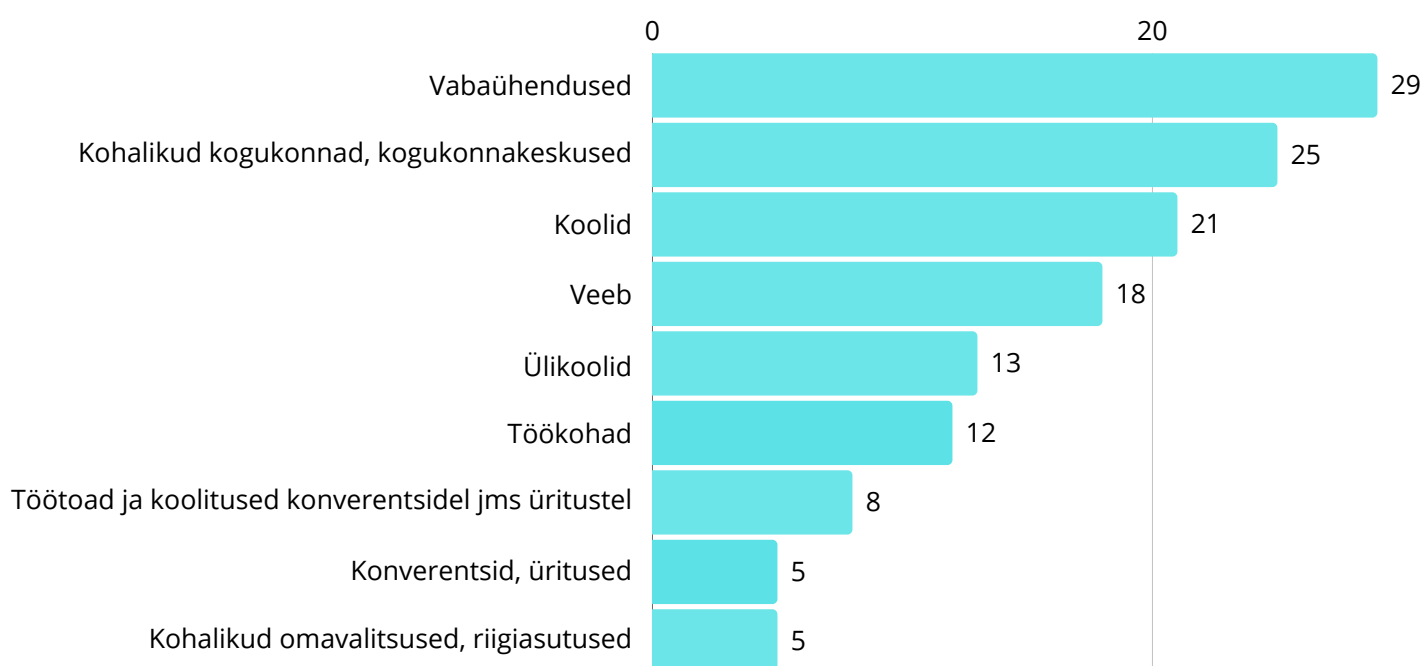
„Töökohad, avatud koolitused, veebiseminarid.“

Asukoht ja töökeskkond

Lisaks töö laiemale kontekstile palusime rahukoolitajatel täpsustada, kus ja millistes keskkondades nad tavaliselt koolitusi läbi viisid. Enamik rahukoolitajatest korraldas koolitusi mitmesugustes vabaühendustes. Paljud pakkusid koolitusi ka oma kohalikes kogukondades, näiteks kogukonnakeskustes ja kahel juhul muuseumides või raamatukogudes. Paljud töötasid haridusasutustes, koolides ja ülikoolides. 53 rahukoolitajast 18 (34%) vastasid, et korraldavad veebikoolitusi.

Kus Te tavaliselt koolitusi teete? Palun kirjeldage toimumiskohta ja keskkonda (nt haridusasutus, kogukonnakeskus, vabaühendus, töökoht, veebikeskkond).

Vastanute arv kategooriate kaupa

Enamik vastanutest ei täpsustanud asukohta või keskkonda, kus nad koolitusi korraldasid. Mõni vastanu mainis töötamist vabaühenduste või kogukonnakeskuste ruumides või kontorites. Mõni kirjeldas eelistatud tööruume:

„Tavaliselt töötan kogukonnakeskustes või renditud koolitusruumides, mis peaks olema piisavalt avarad, valgustatud ja hästi õhutatud ning kus oleks võimalik sisustust ümber tõsta. Ka seinapindu peaks olema võimalik kasutada.“

Tuleb märkida, et paljud vastanutest korraldasid koolitusi mitmes erinevas asukohas ja keskkonnas. Näiteks esitas üks vastanu pika nimekirja oma koolituste toimumiskohtadest:

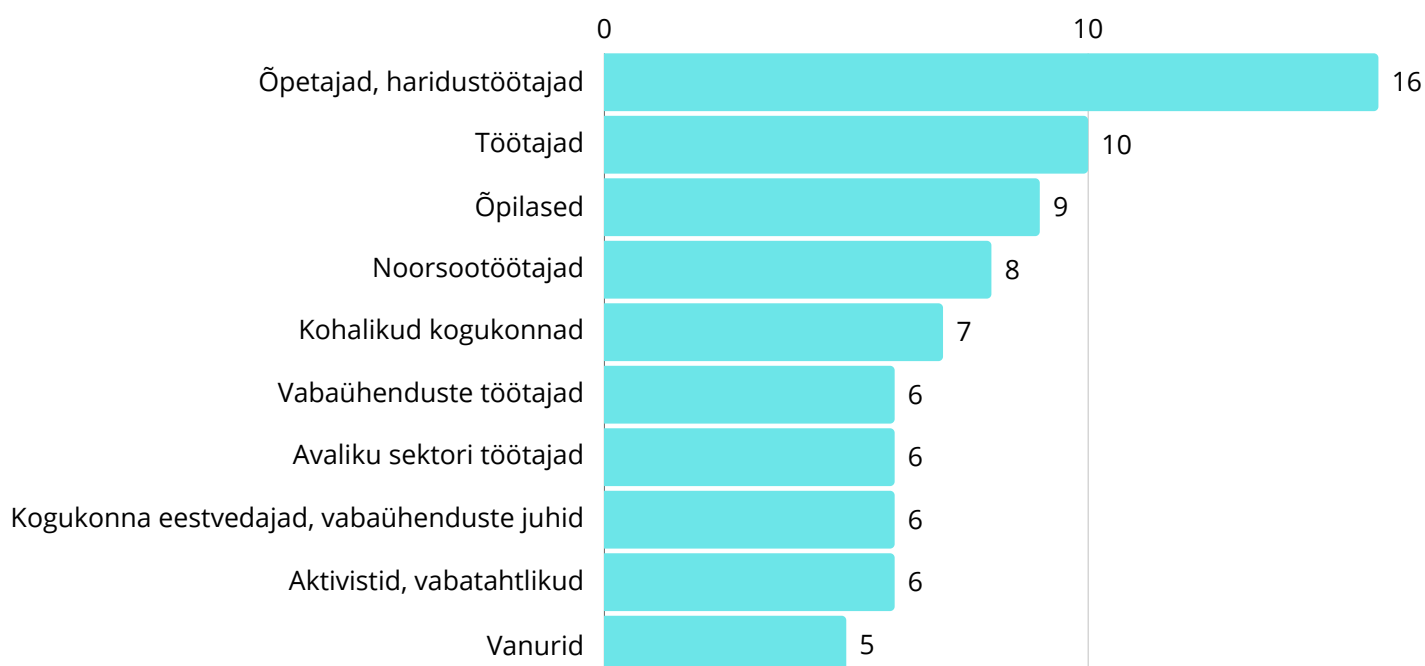
„Seega olen töötanud koolis, noortekeskuses, kogukonnakeskuses, õues, näiteks parkides, tänavatel ja festivalialadel, raamatukogus, ürituste toimumiskohtades, linnast väljas asuvates konverentsikeskustes jne.“

Sihtrühmad

Koolitajate kõige levinumad sihtrühmad olid **täiskasvanud, noored täiskasvanud** ja **noored**. Üldiselt olid rahukoolitajatel mitmekesisemad sihtrühmad kui täiskasvanute koolitajatel. Järgnev graafik esitab kõige sagedamini mainitud sihtrühmi täiskasvanute, noorte täiskasvanute ja noorte seas:

Kirjeldage sihtrühmi, kellega peamiselt töotate.

Vastanute arv kategooriate kaupa

Kõige levinum rahukoolitajate sihtrühm oli õpetajad ja haridustöötajad (neid mainis 53 koolitajast 16). Lisaks koolitas umbes iga viies vastanu mitme muu valdkonna töötajaid, alates avaliku sektori töötajatest kuni ettevõtete juhtideni.

Mõni koolitaja töötas ainult ühe või kahe sihtrühmaga, teised aga tegelesid paljude sihtrühmadega. Nende koolitajate tööst annavad täpsema ettekujutuse paar vastust:

“

„Minu sihtrühmade hulka kuuluvad noorsootöötajad, kogukonnajuhid, vabaühenduste esindajad, kohalike omavalitsuste ametnikud ja kodanikuaktivistid. Samuti töötan noortega, kes on alles oma tööalase või ühiskondliku teekonna alguses, ning aitan neil arendada juhtimis- ja meeskonnatööoskusi ühiskonnas positiivsete muutuste ellukutsumiseks.“

“

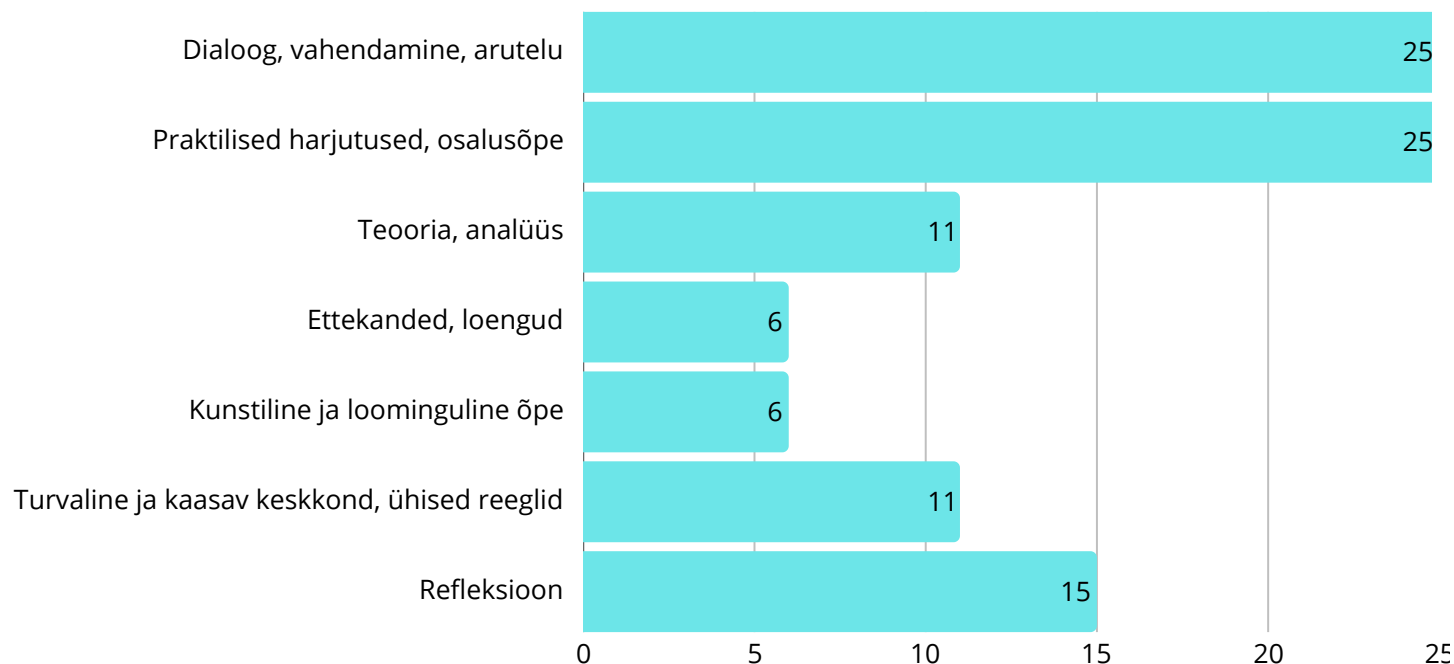
„Töötan väga erinevate inimestega. Koolitan lastega tegelevaid täiskasvanuid ning ka lapsi ja noori. Meie sihtrühm on üsna mitmekesine ja koosneb [...] eri vanuses inimestest. Nad töötavad sageli õpetaja ja juhendajana või juhtivatel ja administratiivsetel ametikohtadel.“

3 Rahukoolituse töövõtted

Koolitajatel paluti kirjeldada oma tööd (rahu)koolitajana ja tavapärasest koolitustest ülesehitust. Mõni koolitaja kirjeldas peamiselt kasutatud meetodeid, teised aga pigem oma koolituste teemasid ja õpieesmärke. All olev graafik võtab kokku koolitajate mainitud meetodid.

Kirjeldage oma tööd (rahu)koolitajana. Mida tavaliselt koolitusel teete?

Vastanute arv kategooriate kaupa

Koolitajad kasutasid enamasti dialoogi, vahendamise ja aruteluga seotud meetodeid. Näiteks pidasid koolitajad osalejatega dialoogiseansse või korraldasid arutelusid konkreetsetel teemadel:

“

„Kui ma peaksin nimetama olulisi märksõnu oma koolituste kohta, oleksid need kuulamis- ja dialoogioskus ning kohalolek. Peale selle tegelen küsimusega, kuidas suhelda erineva taustaga inimestega ning pidada konstruktiivset ja võrdset dialoogi ka eriarvamuste korral. Samuti on oluline, kuidas dialoogijuhina seda toetada. Tavaliselt alustame koolitusi vestlusega, mille teema on enamasti vestluskultuur, aga see võib varieeruda.“

“

„Oma koolitustel ühendan harilikult teooria praktikaga ehk pean lühiloenguid ja kasutan interaktiivseid meetodeid, nagu arutelusid väikestes rühmades, rollimänge, juhtumiuuringuid ja refleksiooniharjutusi. Minu eesmärk on aidata osalejatel ära tunda erinevaid konfliktivorme, mõista nende algpõhjuseid ja harjutada konkreetseid võtteid vägivallatuks suhtlemiseks, konflikti vahendamiseks ja dialoogi pidamiseks.“

Koolitajad kasutasid enamasti praktilisi harjutusi ja osalusõppe meetodeid, näiteks juhtumiuuringuid ja simulatsioone, mida sidusid sageli dialoogiga:

“

„Minu töö põhineb suuresti osalusõppe meetoditel, dialoogil ja refleksioonil. Alustan alati üldise sihi sõnastamisega, püstitan koos rühmaga ühised eesmärgid ja loon usaldusliku õhkkonna. Koolituste käigus juhendan osalejaid tegevuste kaudu, mis suurendavad eneseteadlikkust, arendavad kriitilist mõtlemist ja parandavad konstruktiivset konfliktide lahendamise oskust. Kasutan noorte identiteedi, hoiakute ja empaatia vaatlemiseks sageli lugude jutustamist, rühmarefleksiooni ja loomingulisi harjutusi.“

Vastajad nimetasid võrdlemisi sageli koolitusmeetodina ka refleksiooni. Näiteks nimetati eneseanalüüsi ja rühmarefleksiooni konkreetsetel teemadel:

“

„Refleksioon rahu ja vägivalda mõistete üle, mis kutsub osalejaid üles vaatlema oma hoiakuid ja kogemusi.“

Lisaks rõhutasid paljud koolitajad turvalise ja kaasava keskkonna loomise ning ühiste reeglite ja eesmärkide kehtestamise olulisust õppimise hõlbustamiseks:

“

„Loon turvalise keskkonna, kus igaüks saab oma arvamust avaldada, ja julgustan osalejaid teiste arvamusi ilma hinnangute või kriitikata tähelepanelikult kuulama. Jagan teadmisi identiteedi ja kognitiivsete mehhanismide kohta, mis mõjutavad seda, kuidas me teisi inimesi tajume ja erinevusi hindame (nt etnotsentrism).“

Oluline on märkida, et mõni vastanu töötas oma elukohariigis sõja või vägivaldse konflikti tingimustes. Üks niisugune vastaja kirjeldas oma tööd eriti sisukalt, keskendudes kohaliku kogukonna mõjutamise aspektile:

“

„Koolitustel ühendan harilikult teooria praktikaga ehk pean lühikesi loenguid ja kasutan interaktiivseid meetodeid, nagu arutelusid väikestes rühmades, rollimänge, juhtumiuuringuid ja refleksiooniharjutusi. Minu eesmärk on aidata osalejatel ära tunda erinevaid konfliktivorme, mõista nende algpõhjuseid ja harjutada konkreetseid võtteid vägivallatuse suhtlemiseks, konflikti vahendamiseks ja dialoogi pidamiseks. [...] Pööran erilist tähelepanu turvalise keskkonna loomisele, kus osalejad saaksid väljendada oma tundeid, jagada kogemusi ja tunda end austatuna. Töötan palju väärtustega ning kasutan empaatiat toetavaid harjutusi, mis seavad kahtluse alla stereotüübid ja „vaenlase kuvandid“. Uurime üheskoos, kuidas maandada pingeid igapäevastes olukordades (peredes, koolides või kogukondades) ja kuidas pidada konstruktiivset dialoogi ka siis, kui seisukohad on väga erinevad. Iga koolituse lõpus kutsun osalejaid üles välja mõtlema väikesi järeltegevusi oma kogukondades, et rahuharidus ei jääks ainult teooria tasemele, vaid tooks kohalikes kogukondades kaasa praktilisi muutusi.“

4 Koolitusel käsitletavat teemasid

Koolituste kirjeldamisel mainis mõni vastanu ka käsitletavaid teemasid ja õpieesmärke. Allpool on toodud kõige sagedamini nimetatud teemad ja eesmärgid.

Dialoog, suhtlemine ja vägivallatu suhtlemine

„Õpetan pidama konstruktiivset dialoogi.“

„Õpetan dialoogioskusi, näiteks aktiivset kuulamist ja autentset eneseväljendust.“

„Jagan NVC seisukohta, et meil kõigil on üldised vajadused, mis võivad meid ühendada.“

Koostöö, inimestevaheline suhtlus ja kogukonnapraktikad

„Rõhutan suhete ja turvalise keskkonna loomise olulisust koos töötamiseks ja õppimiseks.“

„Juhin arutelusid, loon võimalusi koos õppimiseks ning toetan koostöö- ja arenguprotsesse.“

Mitmekesisus, võrdsus ja kultuuridevaheline teadlikkus

„Tegelen rassismi ja eelarvamustega, pakun võimalusi eneserefleksiooniks ning julgustan kriitiliselt mõtlema ühiskonna ja hariduse üle.“

Konfliktide lahendamine ja vahendamine

„Konfliktide lahendamist, vahendamist, head suhtlust ja emotsioone käsitlevad koolitused.“

Muud koolitustel käsitletavat teemasid

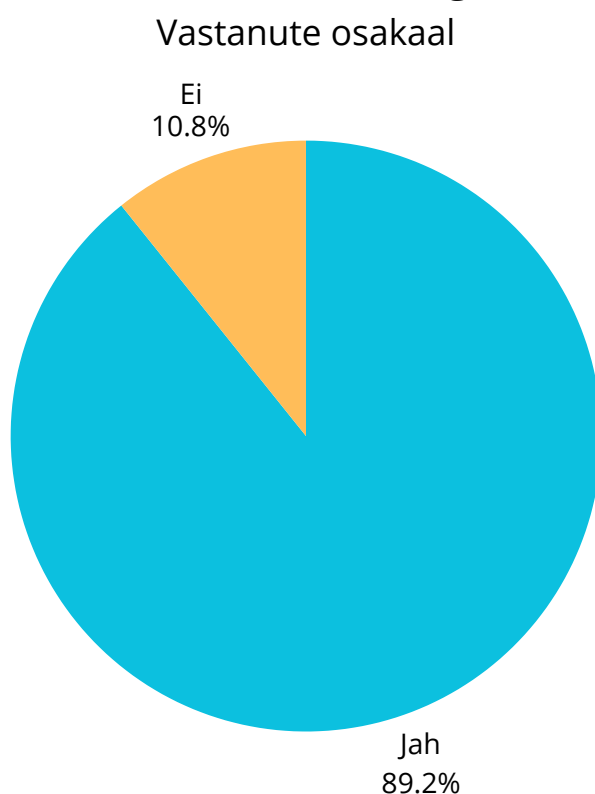
- Rahu, rahuloome
- Kestlikkus
- Aktivism
- Emotsioonidega seotud oskused, empaatia
- Eneseteadlikkus, psühholoogiline teadlikkus
- Kriitiline mõtlemine

5 Täiskasvanute koolitajate roll rahuhariduses

Lisaks rahukoolitajatele leidis enamik (89%) täiskasvanute koolitajatest (st neist, kes polnud rahuhariduse eksperdid) meie kohandatud UNESCO definitsiooni põhjal, et nende töö kuulub rahuhariduse valdkonda. Selle definitsiooni järgi hõlmab rahuharidus konfliktide lahendamiseks, dialoogi loomiseks ja rahukultuuri edendamiseks vajaliku teabe jagamist ja oskuste õpetamist.

Täiskasvanute koolitajad

Kas Teie tegevus on seotud rahuharidusega ülaltoodud tähenduses?

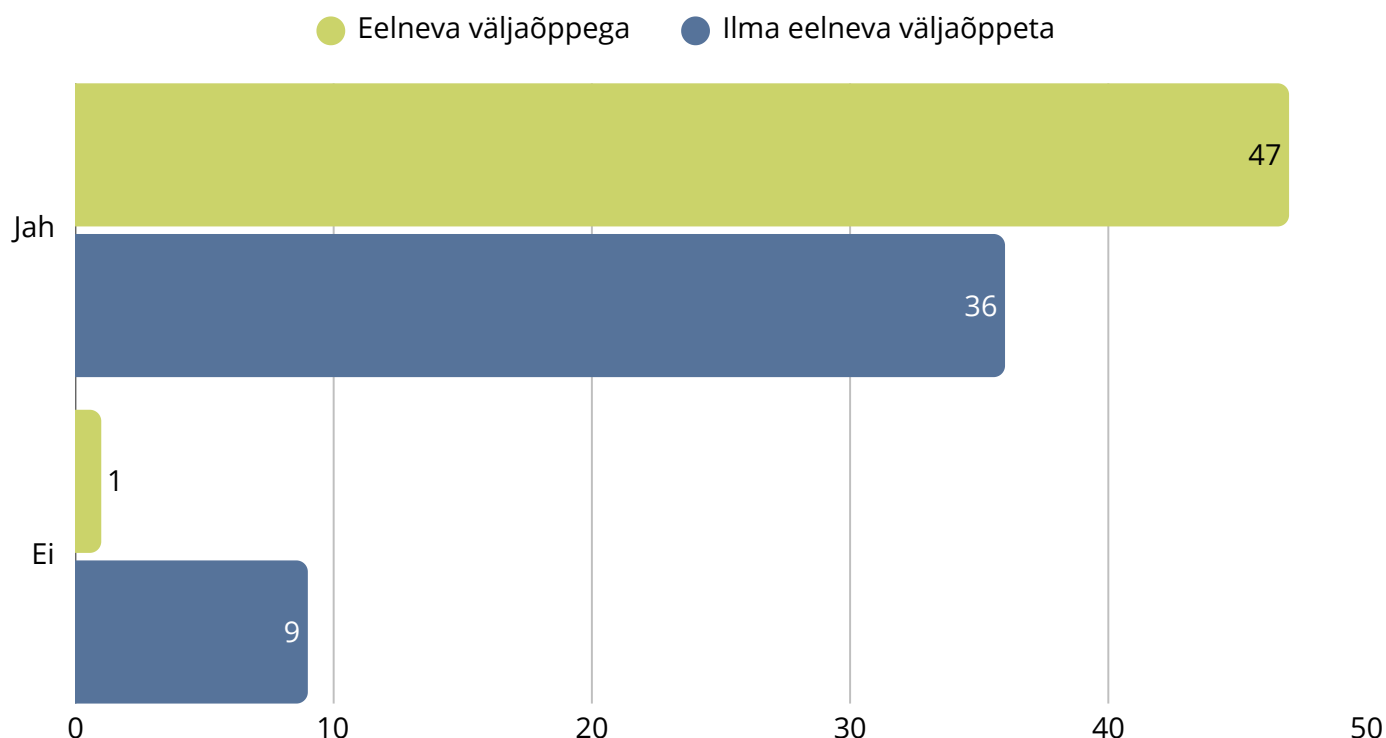

Tulemus oli tähelepanuväärne, kuna see erines meie varasematest vestlustest täiskasvanuõppe spetsialistide ja koolitajatega. Paljud koolitajad ei olnud rahuhariduse mõistega varem tuttavad ja mõni koguni kahtles selle otstarbekuses. Küsitlustest aga selgus, et meie kohandatud UNESCO definitsioon aitas koolitajatel luua kergesti seoseid oma töö ja rahuhariduse aspektide vahel, olenemata sellest, kas nad tegutsesid ise rahuhariduse valdkonnas. Järelikult tuleks täiskasvanutele mõeldud rahuharidusprogrammi välja töötades seostada rahuharidust tööga, mida täiskasvanute koolitajad oma sihtrühmadega juba teevad.

On tähelepanuväärne, et ka need 80% täiskasvanute koolitajatest, kellel polnud selles valdkonnas eelnevat väljaõpet, vastasid, et nad peavad end rahuhariduse pakkujaks.

Kas Teie tegevus on seotud rahuharidusega ülaltoodud tähenduses?

Vastanute arv

Kui neil paluti seda väidet täpsustada, tõid nad kõige sagedamini välja dialoogi- ja vestlusoskuste õpetamise:

„Minu töö on olla vahendaja, kes toetab osalejaid refleksiooni, arutelu ja kollektiivõppe protsessis.“

„Näen ennast vahendaja ja koordinaatorina, kes toetab täiskasvanute ja noorte õpet, dialoogi ja koostööd.“

„Pean oluliseks dialoogi ja vahendamist ning lähtun sellest ka oma töös inimestega. Samuti rahustan konfliktse loomuga inimesi empaatia abil.“

Ülaltoodud vastused selgitavad, miks paljud küsitlustes osalenud täiskasvanute koolitajad leidsid, et nende töö juba kuulub rahuhariduse valdkonda. Paljud koolitajad pidasid end oma üldise õppemeetodi tõttu dialoogikultuuri levitajateks, ehkki nad ei kasutanud dialoogi või juhtimisega seotud erimeetodeid.

Paljud koolitajad tõid välja ka oma rolli konfliktide lahendamisel, nende üle arutamisel ja nendega toimetulekul. Mõni vastanu kasutas oma töös konfliktide lahendamise võtteid, teised aga tegelesid enda sõnul konfliktidega üldisemas, igapäevasemas tähenduses:

„Jagan teavet ja õpetan oskusi, mida saab kasutada vägivaldsete konfliktide ennetamiseks ja neist tuleneva kahju vähendamiseks.“

„Olen personalivaldkonnas töötanud üle 20 aasta ja tegelenud pidevalt inimestevaheliste olukordadega, mis vajavad lahendusi.“

Paljud täiskasvanute koolitajad pidasid oma rolliks rahuhariduses koostöö-, rühmatöö- ja kogukonna loomise oskuste edendamist. Samamoodi pidas osa koolitajaid rahuhariduse edendamiseks õppijatele turvalise ruumi või hea õhkkonna loomist.

„Julgustan noori kogukonnaelus aktiivselt osalema.“

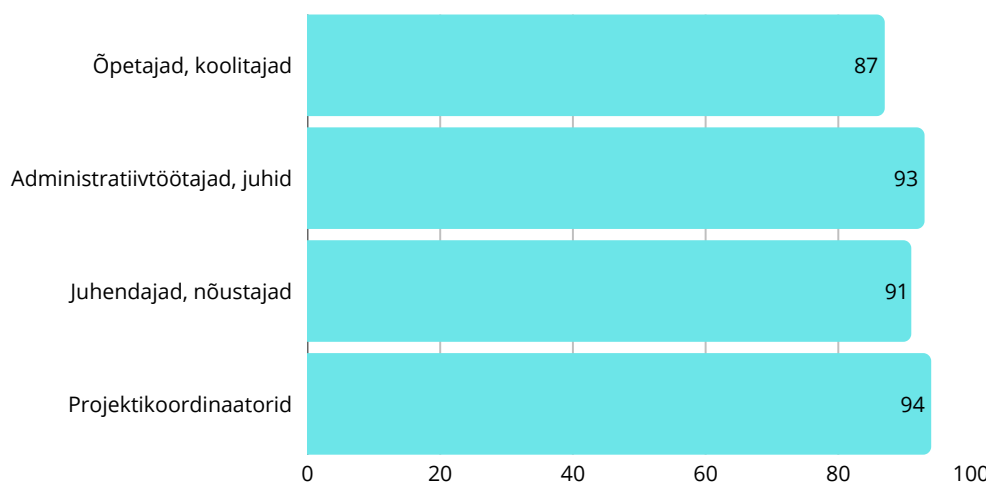

„Näen ennast vahendaja ja organisaatorina, kes juurutab rahuoskusi kaudselt – koostöö ja projektidega. Minu töö on luua turvaline keskkond noorte ja töötajate koolitamiseks.“

Kui mõni täiskasvanute koolitaja oli rahuhariduse mõiste ning metoodikaga juba tuttav, siis ka teised, kes seda veel ei olnud, seostasid oma igapäevast õpetamis- ja juhendamistööd siiski rahuharidusega. Allolev graafik näitab, et seost rahuharidusega nähti üsna ühtlaselt kõigi ametikohtade lõikes täiskasvanuhariduses.

Kas Teie tegevus on seotud rahuharidusega ülaltoodud tähenduses?

Jaatavalt vastanute osakaal (%) täiskasvanute koolituses (ametite kaupa)

6 Olulisimad oskused

Mõlemas küsitluses esitati vastanutele kaks küsimust rahuharidusega seotud oskuste kohta: 1. Millised oskused on rahumeelsete kogukondade loomisel kõige olulisemad? 2. Millised oskused vajavad Teie sihtrühmades kõige rohkem arendamist? Vastanutel paluti valida kolm oskust, mida nad peavad kõige olulisemaks. Oskuste loetelu on kohandatud UNESCO 2024. aasta aruande järgi.

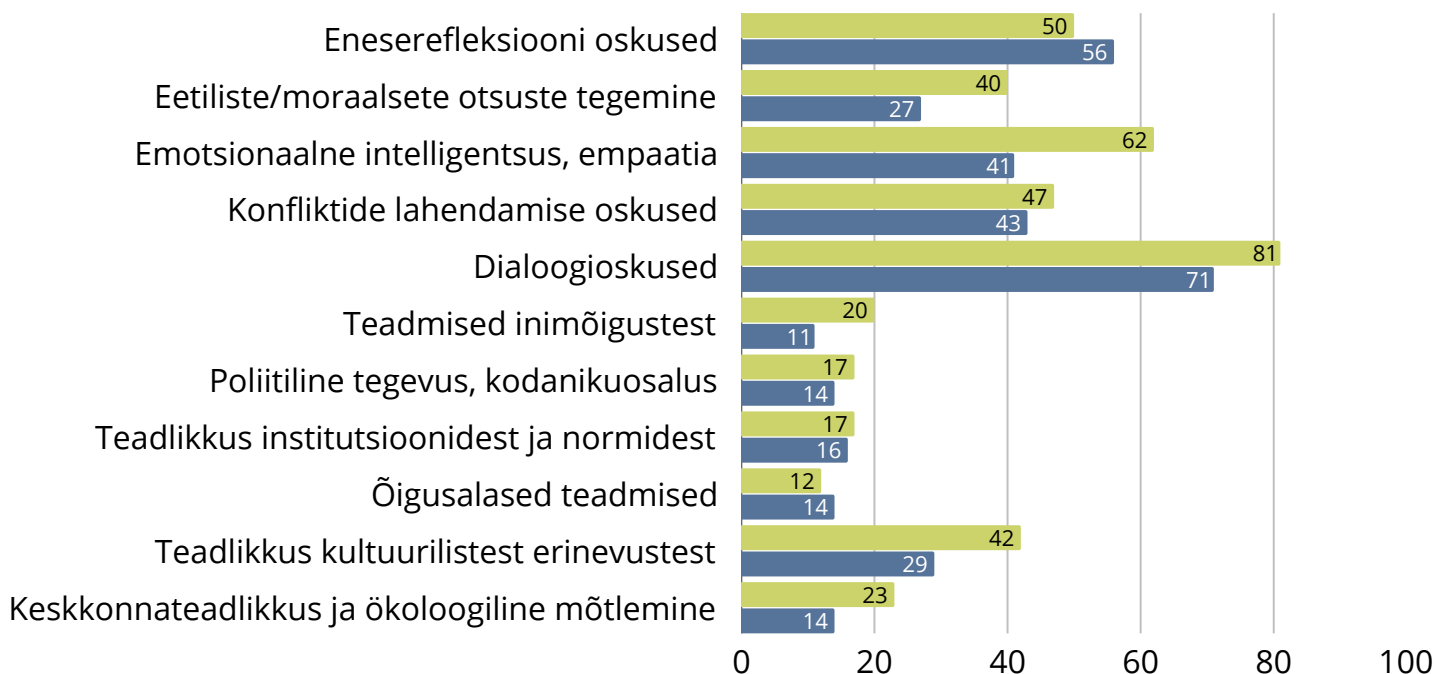
Täiskasvanute koolitajad pidasid rahumeelsete kogukondade loomisel kõige olulisemaks dialoogioskusi (81% vastanutest), emotsionaalset intelligentsust või empaatiat (62%) ja eneserefleksiooni oskust (50%).

Üsna sarnaselt hindasid koolitajad oma sihtrühmades kõige rohkem arendamist vajavaid oskusi. Kõige silmapaistvam erinevus oli see, et vaid 41% täiskasvanute koolitajatest pidas emotsionaalset intelligentsust või empaatiat kõige rohkem arendamist vajavaks. Konfliktide lahendamise oskus jäi arendamist vajavate oskuste pingereas seega kolmandale kohale.

Osakaal (%) täiskasvanute koolitajatest (mitte-eksperdid)

● Olulisimad oskused rahumeelsete kogukondade loomisel

● Enim arendamist vajavad oskused (sihtrühmade seas)

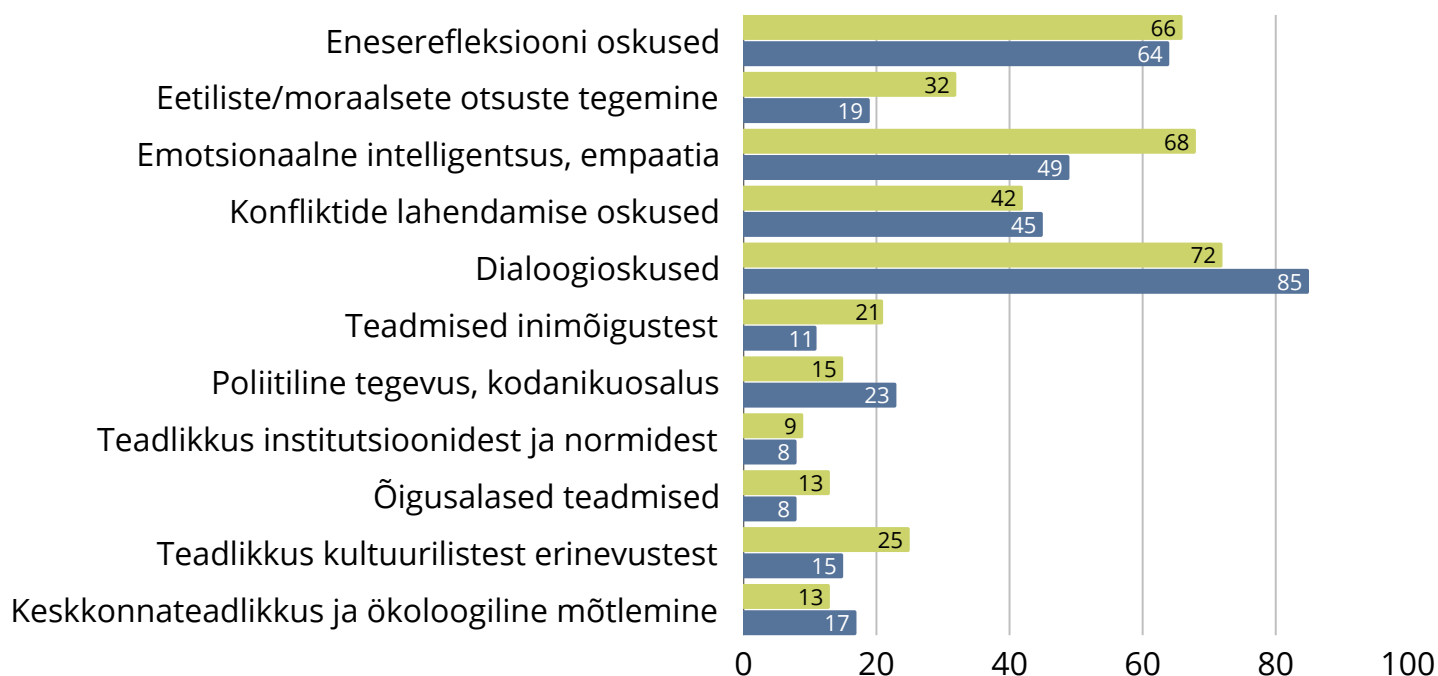
On tähelepanuväärne, et rahukoolitajad pidasid rahumeelsete kogukondade rajamisel kõige olulisemaks täpselt samu oskusi kui mitte-ekspertidest täiskasvanute koolitajad, ja samas järjekorras: dialoogioskust (72% koolitajatest), emotsionaalset intelligentsust või empaatiat (68%) ja eneserefleksioonioskust (66%).

Nagu täiskasvanute koolitajate puhul, langesid ka rahukoolitajate vastused üsna täpselt kokku nende seisukohtadega kõige rohkem arendamist vajavate oskuste küsimuses. Taas oli kõige märgatavam erinevus, et emotsionaalset intelligentsust või empaatiat pidasid rahukoolitajad oma sihtrühmade seas harvem kõige rohkem arendamist vajavaks oskuseks.

Rahukoolitajate osakaal (%)

● Olulisimad oskused rahumeelsete kogukondade loomisel

● Enim arendamist vajavad oskused (sihtrühmade seas)

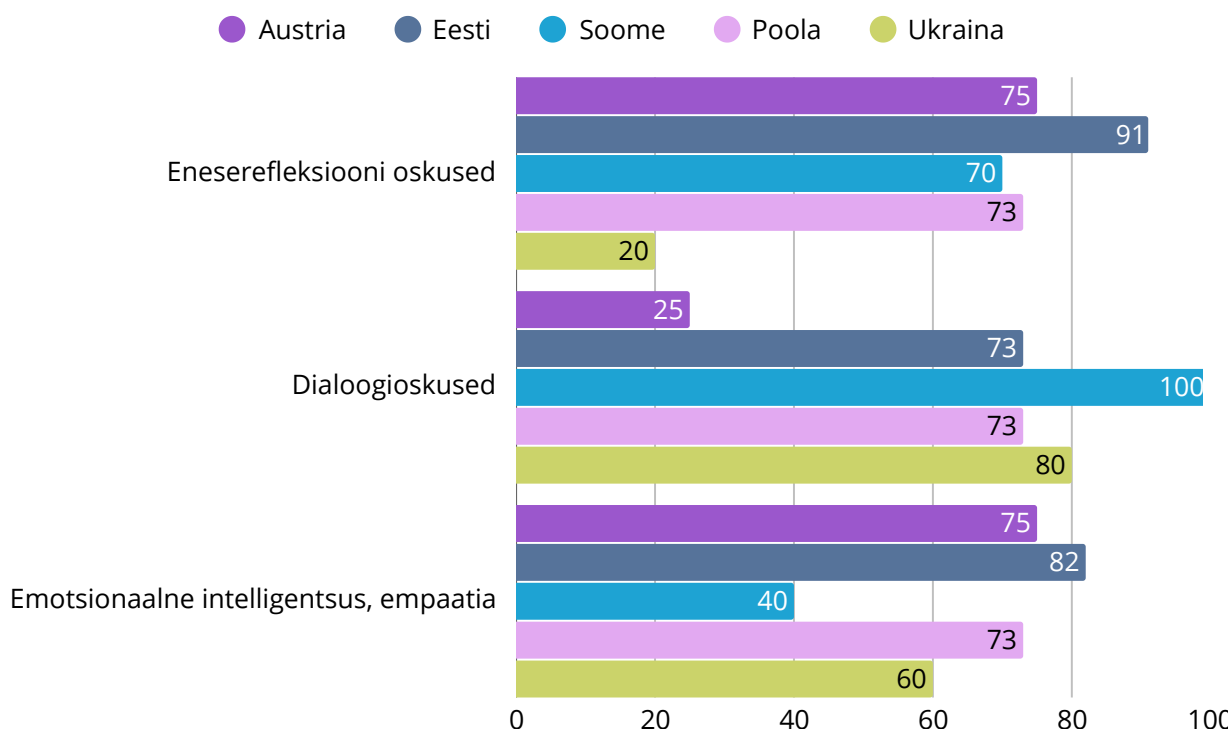
Tähelepanekud

- Eriti paljud rahukoolitajad (85%) pidasid dialoogioskusi oma sihtrühmade puhul kõige rohkem arendamist vajavaks oskuseks. Mõnevõrra vähem (72%) peeti neid oskusi kõige olulisemaks rahumeelsete kogukondade loomisel. Täiskasvanute koolitajad pidasid dialoogioskusi sagedamini (81%) kõige olulisemaks oskuseks rahumeelsete kogukondade loomisel.
- Eetiliste ja moraalsete valikute langetamist peeti mõlemas rühmas üsna sageli üheks olulisimaks oskuseks rahumeelsete kogukondade loomisel (40% täiskasvanute koolitajatest ja 32% rahukoolitajatest). Mõlemas rühmas nimetati seda harvem kõige rohkem arendamist vajava oskusena.
- Rahukoolitajad pidasid oma sihtrühmade puhul sagedamini olulisimateks oskusteks poliitilist tegevust ja kodanikuosalust (23%) ning ökoloogilist mõtlemist ja keskkonnateadlikkust (17%).
- Täiskasvanute koolitajad (42%) nimetasid kultuuriliste erinevuste teadvustamist kõige olulisema oskusena sagedamini kui rahukoolitajad (25%). Mõlemad rühmad pidasid seda kõige olulisemaks pigem rahumeelsete kogukondade loomisel kui oma sihtrühmade puhul.

Väärib märkimist, et eri riikide rahukoolitajate seisukohtades esines olulisi erinevusi. Kuigi enamik vastanutest pidas eneserefleksiooni oskusi rahumeelsete kogukondade loomisel kõige olulisemaks, oli sellel seisukohal vaid kaks Ukrainas elavat koolitajat. Seevastu dialoogioskusi pidasid üheks kõige olulisemaks oskuseks kõik Soomes elavad koolitajad, samas kui Austrias olid sama meelt vaid kaks koolitajat.

Samas pidasid vaid neli Soomes elavat koolitajat rahumeelsete kogukondade loomisel kõige olulisemaks emotsionaalset intelligentsust või empaatiat.

Rahukoolitajate hinnangul olulisimad oskused rahumeelsete kogukondade loomisel (% riikide kaupa)

Arvestades, et sihtrühmad olid suhteliselt väikesed (umbes kümme koolitajat riigi kohta), võivad need erinevused kajastada vaid konkreetsete vastanute seisukohti. Küsitluste tulemused näitavad siiski, et eri taustaga vastajad võivad mõista erinevalt näiteks dialoogi ja eneserefleksiooni mõisteid ning hinnata erinevalt nende olulisust rahumeelsete kogukondade loomisel oludes, kus nad ise töötavad.

Tähelepanekud

- *Informaalses* keskkonnas koolitusi tegevatest rahukoolitajatest 85% pidas emotsionaalset intelligentsust või empaatiat üheks kõige olulisemaks oskuseks. Koolitajate seas, kes *ei* teinud koolitusi informaalses keskkonnas, oli see näitaja 58%.
- *Formaalses* keskkonnas koolitusi tegevatest rahukoolitajatest 67% pidas kõige olulisemaks konfliktide lahendamise oskusi. Koolitajate seas, kes *ei* teinud koolitusi formaalses keskkonnas, oli see näitaja 37%.

7 Metoodika ja töövõtted

Rahukoolitajatelt küsiti, millist metoodikat ja töövõtteid nad oma töös peamiselt kasutavad. Anti palju väga eriilmelisi ja üksikasjalikke vastuseid. Kõige sagedamini kasutati dialoogil ja arutelul põhinevaid meetodeid ja töövõtteid. Siin on paar näidet sellest, kuidas koolitajad kirjeldasid dialoogi koolitusmeetodina, sealhulgas populaarset vägivallatu suhtluse metoodikat:

“

„Mulle on olulised töövõtted ka dialoog ja ringimeetod. Loon turvalise keskkonna, kus igaüks saab oma lugu jagada, teisi kuulata ja suhelda lugupidavalt, hoolimata erinevustest. Kasutame keeruliste teemade, emotsioonide ja väärtuste struktureeritud ja toetaval viisil mõtestamiseks ringe, maailmakohviku arutelusid ja kordamööda lugude jutustamist.“

“

„Vägivallatu suhtlemise meetod aitab osalejatel õppida kuulama ilma hinnanguteta, väljendama oma tundeid ja vajadusi ning mõistma, et teise inimese sõnade taga võib olla pigem valu või rahuldumata vajadused kui agressiivsus. Harjutustena kasutan näiteks mina-sõnumeid, aktiivse kuulamise võtteid ja lühikesi elulisi rollimänge.“

Koolitajad kasutavad dialoogi sageli koos teiste võtetega, näiteks juhtumiuuringute, lugude jutustamise ja refleksiooniga. Lisaks rõhutasid paljud koolitajad, et koolituste ajal panid nad rõhku turvalise keskkonna loomisele, näiteks kehtestasid ühised reeglid ja jälgisid, et kõik osalejad kuulatakse ära.

Levinud olid ka kogemus- ja osalusõppe meetodid:

“

„Oma töös kasutan peamiselt kogemusõpet ehk tegutsemise, arutlemise ja refleksiooni kaudu õppimist. Kasutan meetodeid, mis aitavad õppijatel oma kogemusi mõtestada ja uusi oskusi kohe järele proovida. Näiteid: arutelud ja rühmatööd, mis toetavad üheskoos õppimist; praktilised harjutused ja simulatsioonid, mis võimaldavad turvalist katsetamist; refleksioon, mis seob õppimise päris eluga.“

“

„Kasutan osalus- ja kogemusõppe meetodeid, mis tuginevad mitteformaalse õppe põhimõtetele. Näiteid: • juhitud dialoog ja refleksioon empaatia ja kriitilise mõtlemise arendamiseks; • simulatsioon ja rollimäng konfliktide lahendamise ja läbirääkimiste harjutamiseks; • tegevuskava töötoad õpitulemuste põhjal konkreetsete kogukonnaalgatuste loomiseks.“

Peamiste meetodite lühitutvustus

Rahukoolitajate mitmekesiste vastuste põhjal koostasime järgneva meetodite ja töövõtete loetelu koos lühikirjelduste ja inglisis- või soomekeelset lisalugemist pakkuvate veebilinkidega.

Dialoog

Vägivallatu suhtlemine (Center for Nonviolent Communication, <https://www.cnvc.org/>): „Mitmel pool maailmas tegutsev vägivallatu suhtluse keskus CNVC toetab empaatilise vestluse kaudu meie suhtlust iseenda ja teistega.“

Nanseni meetod (Nansen Center for Peace and Dialogue, <https://peace.no/en/>): „Nanseni rahu- ja dialoogikeskuse ideaal on ühiskond, kus inimesed on võimelised omavahel suhtlema ka tõsiste erimeelsuste korral, et luua usaldust ja tihendada koostööd püsiva rahu nimel. Keskuse tegevus põhineb veendumusel, et inimesed on võimelised oma olukorda muutma, ja arusaamal, et konflikt on ühiskonnaelu loomulik osa.“

Aja mahavõtmise (timeout) meetod (Timeout Foundation, <https://www.timeoutdialogue.fi/>): „Aja mahavõtmine on erineva taustaga inimestele mõeldud dialoogimeetod, mis sobib kõige paremini kuue kuni kahekümne viie liikmelistele gruppidele. Aja mahavõtmise meetodi puhul kasutatakse alati juhitud arutelu, mille juht kannab hoolt, et arutelu oleks konstruktiivne. Sihtasutuse Timeout loodud konstruktiivse dialoogi reeglid on suurepärane abivahend nii arutelujuhtidele kui ka arutelus osalejatele.“

Maailmakohvik (World Café, <https://theworldcafe.com/key-concepts-resources/world-cafe-method/>): „Seitsmele disainipõhimõttele tuginev maailmakohviku meetod on lihtne, tõhus ja paindlik formaat suurte gruppide dialoogi korraldamiseks.“

Kaasav juhtimispraktika (Art of Hosting, <https://artofhosting.org/>): „Tähelepanelik külalislahkus on nii isiklikul kui ka avalikul tasandil kasutatav juhtimisviis, mis põhineb struktuursel, selgel ja läbimõeldud metoodikal. Meetodit, mille osadeks on isiklikud kogemused, dialoog, vahendamine ja ühine innovatsiooniloome, kasutatakse keeruliste probleemide lahendamiseks.“

Suhteid taastavad vestlusringid (Restorative Circles, <https://www.restorativecircles.org/>): „Suhteid taastavad vestlusringid aitavad peredel, kogukondadel, organisatsioonidel ja riigiasutustel toetada paremini konflikti sattunud inimesi. Tavaliselt tuuakse kokku konflikti kolm osalist – tegutsejad, otseselt mõjutatud isikud ja laiem kogukond – ning luuakse süsteemne keskkond võrdsete partneritena dialoogi pidamiseks. [...] Dialoogivõtete kirjeldusi jagatakse tavaliselt avatult kõigi osalejatega ning dialoogi juhib kogukonna liige. Enamasti lõpeb dialoog kõigile osalistele kasuliku lahendusega.“

Rahuharidus

Rauhankasvatusneuvola (<https://rauhankasvatusneuvola.fi/rkn/>): Soome koolitaja materjalid rahuhariduse kohta.

Demokraatia ja kogukonnad

Demokraatiatreenn (Democracy Fitness, <https://demokratifitness.dk/en/>): „Demokraatiatreenn on programm, mis seab kahtluse alla traditsioonilise arusaama demokraatiast. [...] Treeningul osalejate tähelepanu koondatakse demokraatias osalemiseks olulistele oskustele ja võimetele. Demokraatiatreenn pakub võimalust harjutada koos demokraatias osalemist.“

Kogukonna ehitamine (Community Building, <https://communitybuilding.com/method/>): „Kogukonna ehitamine on kogemuslik ühisprotsess, mille eesmärk on vähese ajaga palju ära teha. Rühmatööga luuakse kiiresti rahulik, usalduslik, turvaline ja austav õhustik ning side ka väga erineva taustaga inimeste vahel.“

Sotsiaalne ja emotsionaalne õppimine (<https://www.unesco.org/en/articles/what-you-need-know-about-social-and-emotional-learning>): „Sotsiaalne ja emotsionaalne õppimine (*social and emotional learning*) aitab omandada oskusi emotsioonide äratundmiseks ja juhtimiseks, teiste eest hoolitsemise ja hoolivuse arendamiseks, heade suhete loomiseks, vastutustundlike otsuste langetamiseks ja keeruliste olukordade tõhusaks lahendamiseks. See on hoolivusel põhinev terviklik õppeprotsess, mis ühendab kognitiivset, sotsiaalset, emotsionaalset ja suhteõpet, toetab õppijate heaolu, edu akadeemilises maailmas ja laiemalt aktiivse maailmakodanikuna ning edendab positiivseid sotsiaalseid muutusi.“

Kestlikkus

Säästva arengu eesmärgid (ÜRO, <https://sdgs.un.org/goals>): „Kõik ÜRO liikmesriigid kiitsid 2015. aastal heaks [säästva arengu tegevuskava aastani 2030](#), mis annab kätte nii inimeste kui ka keskkonnaga arvestava ühise suuna rahu ja heaolu saavutamiseks praegu ja tulevikus. Tegevuskava keskmes on 17 säästva arengu eesmärki, mis on tungiv üleskutse kõigile riikidele – nii arenenud kui ka arengumaadele – tegutseda ülemaailmses koostöös.“

Vahendamine

Transformatiivne vahendamine

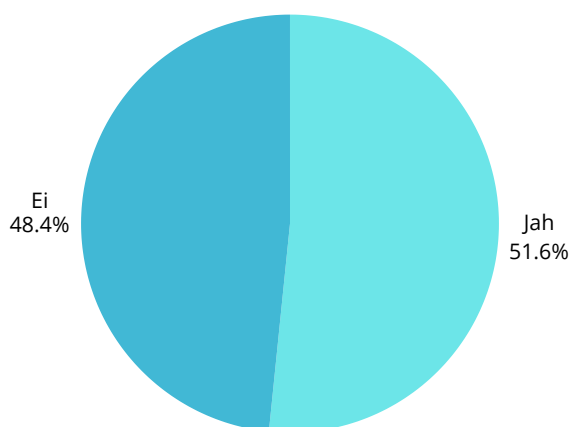
(https://www.beyondintractability.org/essay/transformative_mediation): „Transformatiivse vahendamisega ei püüta otseselt lahendada mingit probleemi, vaid võimestada osapooli ja soodustada vastastikust mõistmist.“

8 Varasem väljaõpe

Täiskasvanute koolitajad

Ligikaudu pooled täiskasvanute koolitajatest vastasid, et nad on varem saanud UNESCO üldisele definitsioonile vastavat rahuhariduse väljaõpet.

Kas olete saanud üldises tähenduses rahuharidusega seotud väljaõpet (nt konfliktide lahendamine, dialoog, vahendamine)?

50% eelneva väljaõppega koolitajatest olid õppinud dialoogi, lepitamist või kommunikatsiooni. Need vastanud olid saanud koolitust näiteks dialoogioskuste, dialoogipõhise õpetamise või tõhusa suhtluse alal. Umbes kolmandikul oli väljaõpe konfliktide lahendamise, vahendamise või läbirääkimiste alal. Allpool on toodud mõni näide vastanute varasemast väljaõppest. Vastustest ilmneb, et mõni vastanu oli saanud eriväljaõppe, teiste hinnangul aga oli nende üldine pedagoogiline või kutsealane väljaõpe seotud rahuharidusega.

“

„Jah, minu varasemal väljaõppel on seoseid rahuharidusega. Olen osalenud kommunikatsiooni, sotsiaalse dialoogi ja konfliktilahendamise kursustel ja töötubades. Eakate juhendaja ja projektikoordinaatorina arendan pidevalt oma vahendamise, empaatilise kuulamise ja usalduslike suhete loomise oskusi.“

“

„Olen osalenud ülikooli õppejõudude täiendkoolitusprogrammides, uuendusliku õppemetoodika töötubades ning kaasava ja õpilasekeskse hariduse koolitustel.“

“

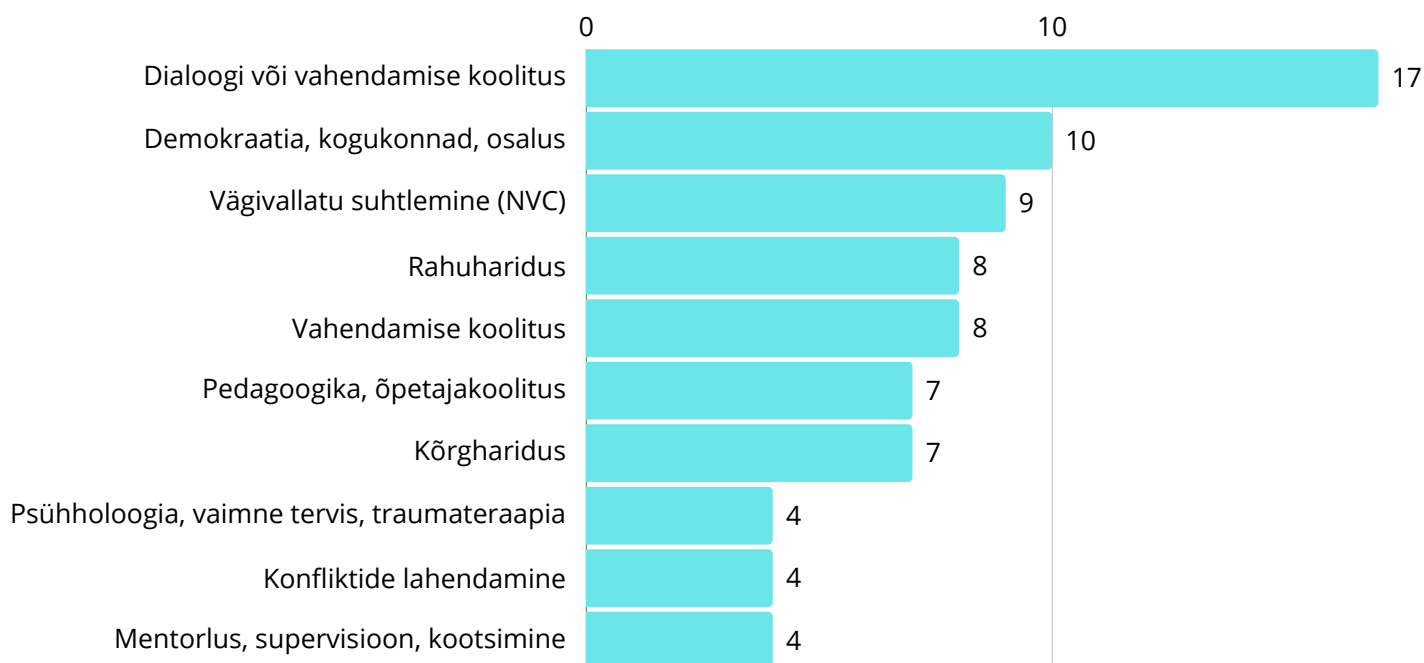
„Dialoogi soodustamine, tähelepanelik kuulamine, täiskasvanute õpe.“

Rahukoolitajad

Rahukoolitajad olid kõige sagedamini saanud väljaõpet dialoogi ja vahendamise alal (17 koolitajat). Lisaks vastasid üheksa koolitajat, et olid saanud vägivallatu suhtlemise koolitust.

Millist oma tööks vajalikku väljaõpet (rahuhariduses või sarnases valdkonnas) olete saanud?

Vastanute arv

Dialoogi ja vahendamise väljaõppe puhul nimetati näiteks järgmisi koolitusi:

- Kaasav juhtimispraktika (Art of Hosting),
- aja mahavõtmise meetod,
- multikultuurse ja uskudevahelise dialoogi kursused.

Kümme vastanut mainis koolitusi näiteks kogukonna loomise ja demokraatia või osaluse edendamise teemadel. Nende hulka kuulusid:

- Demokraatiatreenn,
- süvademokraatia,
- demokraatliku osaluse, rahvusvahelise noorsootöö jms koolitused.

Kaheksa vastanut mainis konkreetselt *rahuhariduse* või *rahusobitamise* teemalist väljaõpet, näiteks:

- Soome Rahuhariduse Instituudi (RKI) koolitus,
- Soome Rahusaadiku Akadeemia rahusaadiku koolitus,
- rahuhariduse põhimõtted ja tavad.

9 Koolitajate oskuste täiendamine

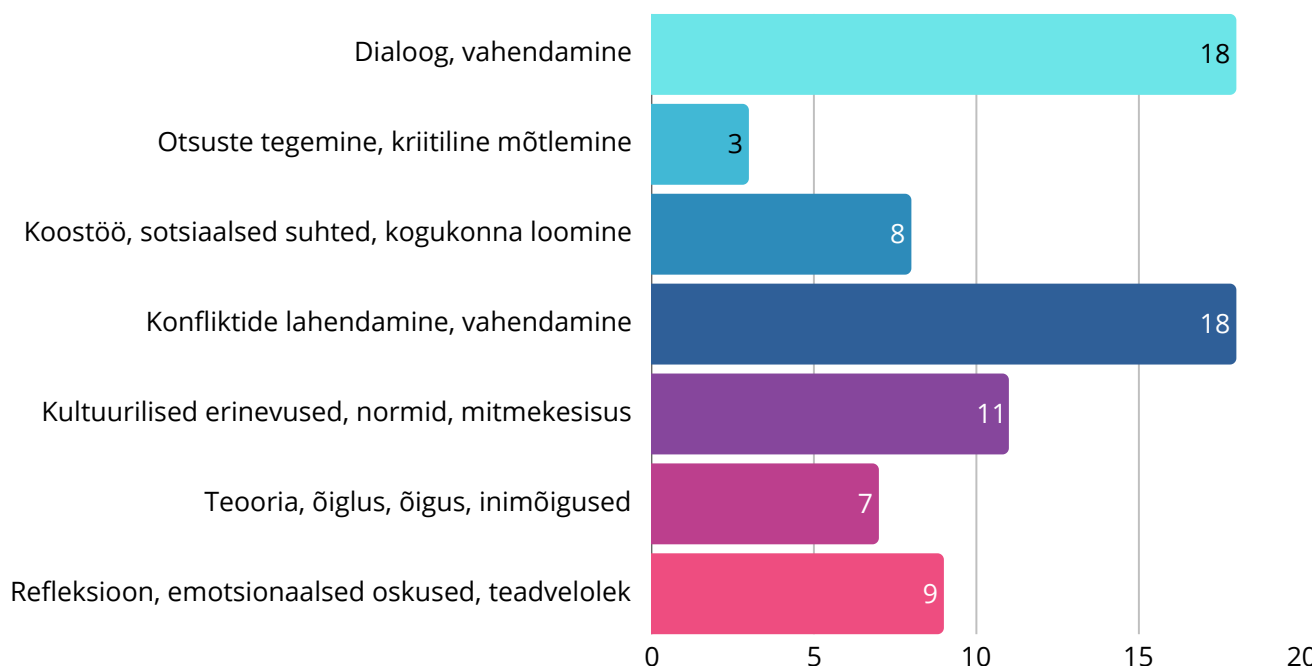
Küsisime täiskasvanute koolitajatelt, mida nad veel rahuhariduse kohta õppida sooviksid.

Kõige sagedamini olid täiskasvanute koolitajad huvitatud rahuhariduse valdkonna konkreetsete oskuste ja teemade omandamisest ning sellest, kuidas neid oskusi oma töös rakendada.

Koolitajad tõid esile järgmised oskused ja teemad:

Mille kohta sooviksite rahuharidusega seoses rohkem teadmisi saada?

Vastanute arv oskuste, teemade ja meetodite kaupa

Lisaks pakkus paljudele täiskasvanute koolitajatele huvi, kuidas kasutada rahuhariduse üldisi põhimõtteid oma kogukondade elu parandamiseks: õppijate võimendamiseks, turvalise keskkonna loomiseks ning õppijate ja ka teiste vahel paremate suhete loomiseks.

Paljud vastanud soovisid ka teada, kuidas rahuhariduse levitamisega algust teha ja seda oma kogukondades edendada. Mõni koolitaja polnud aga kindel, mida rahuharidus üldse tähendab ja kus neid teadmisi rakendada. Järelikult on tarvis koolitusprogrammi, mis tutvustaks täiskasvanute koolitajatele rahuhariduse olemust ja aitaks neil sellega tegelema hakata.

„Kõige rohkem huvitavad mind praktilised meetodid ja tööriistad konfliktide lahendamiseks, dialoogi hõlbustamiseks ja usalduse loomiseks mitmekesistes kogukondades.“

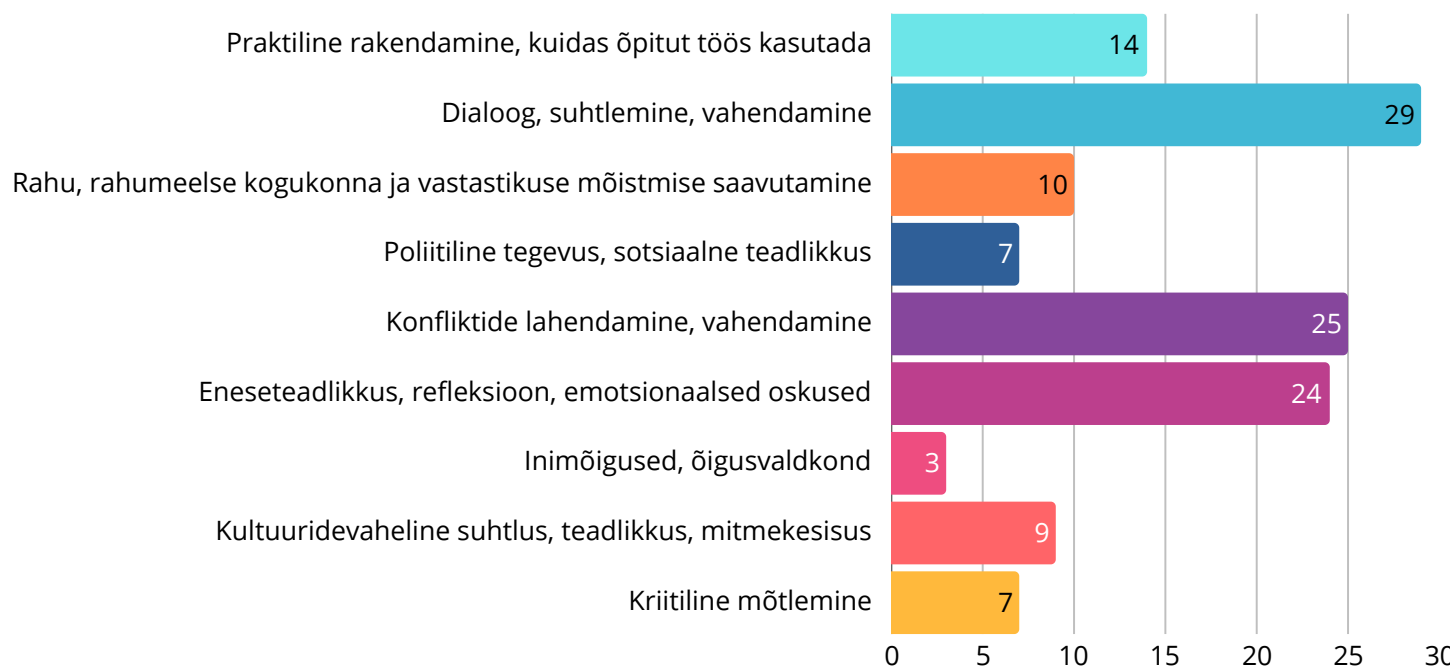

„Tahaksin rohkem õppida rahuhariduse kohta, tahaksin üksikasjalikumalt teada, kuidas noorteni jõuda ja panna neid rahuhariduse teemadele mõtlema.“

Peale õpihuvi puudutavate küsimuste uurisime koolitajatelt põhjalikumalt, milliseid omaenda oskusi nad sooviksid rahuhariduse edendamiseks arendada. Tulemused kinnitasid suuresti koolitajate varasemaid vastuseid.

Milliseid rahuhariduse pakkumist toetavaid oskusi sooviksite täiendada?

Vastanute arv

Kõige sagedamini mainiti taas dialoogi, vahendamist ja suhtlemisoskust. Ka konfliktide lahendamine ja lepitamine kuulusid kõige sagedamini mainitud oskuste hulka:

„Praktilised oskused dialoogi hõlbustamiseks ja konfliktide lahendamiseks mitmesugustes õpikeskkondades.“

„Sooviksin arendada lepitamise, vägivallatu suhtluse, kultuuridevahelise dialoogi ja emotsionaalse intelligentsuse oskusi, et paremini luua rahumeelset ja kaasavat õpikeskkonda.“

Väärrib märkimist, et tulemused ei ühtinud täielikult sellega, mida koolitajad soovisid õppida rahuhariduse kohta. Küsimuse peale, milliseid oskusi nad sooviksid arendada, nimetasid koolitajad eneseteadlikkust, refleksiooni ja emotsioonidega seotud oskusi palju sagedamini kui õpihuvi küsimuse juures.

Lisaks soovisid paljud vastanud õppida poliitilise aktivismi meetodeid, suurendada teadlikkust ühiskondlikest probleemidest ja arendada kriitilist mõtlemist, ehkki ei maininud neid aspekte rahuharidusega seotud huvi küsimuse juures.

10 Rahukoolitajate vajadused

Rahukoolitajatelt küsiti, milles nad sooviksid areneda, et olla rahukoolitamises veelgi paremad. Enamik koolitajatest soovis õppida uusi oskusi või täiendada oma teoreetilisi teadmisi, näiteks **dialoogi** või **konfliktide lahendamise** alal. Väärrib märkimist, et see sarnaneb täiskasvanute koolitajate seisukohtadega. Osa rahukoolitajaid tõi esile teemasid, mida pidasid tänapäeval eriti oluliseks, näiteks digitaliseerimine, polariseerumine ja isegi neuroteadus:

“

„Tahaksin omandada ajakohaseid teadmisi ja tehnikaid, et tunda paremini digitaalse kommunikatsiooni suundumusi ja just 2025. aastal aktuaalseid probleeme, sealhulgas suurenenud ärevust ja stressi.“

“

„Üks esilekerkinud teema on töö polariseerumisega ja erinevuste ületamine. Samuti tuleb tegeleda vastupanu ja vastandlike vaadetega.“

“

„Minu eesmärk on süvendada neuropedagoogika-alaseid teadmisi: mõista aju reaktsiooni konfliktidele ja rahule, et luua tõhusamaid emotsioonide reguleerimise tööriistu.“

Mitmes vastuses puudutati ka kultuuridevahelist suhtlust ja kultuurilist tundlikkust:

“

„Sooviksin koolitust näiteks eri kultuuridest pärit inimestega suhtlemises, kultuurilise tundlikkuse mõistmises ja selles, kuidas muuta oma koolitused osalejatele kaasahaaravamaks.“

“

„Tahan süvendada oma oskusi grupijuhtimise, kriisikommunikatsiooni, vahendamise ja rahulooma aladel. Olen eriti huvitatud kultuuridevahelisest dialoogist, tööalaste kogemuste vahetamisest kaaskoolitajatega ja rahuhariduse rahvusvahelistel standarditel põhinevatest koolitustest.“

Lisaks juba mainitule soovisid mitmed koolitajad teha rohkem koostööd teiste koolitajate ja organisatsioonidega:

“

„Tahaksin leida tugirühma, kus saaks omavahel jagada töövõtteid.“

“

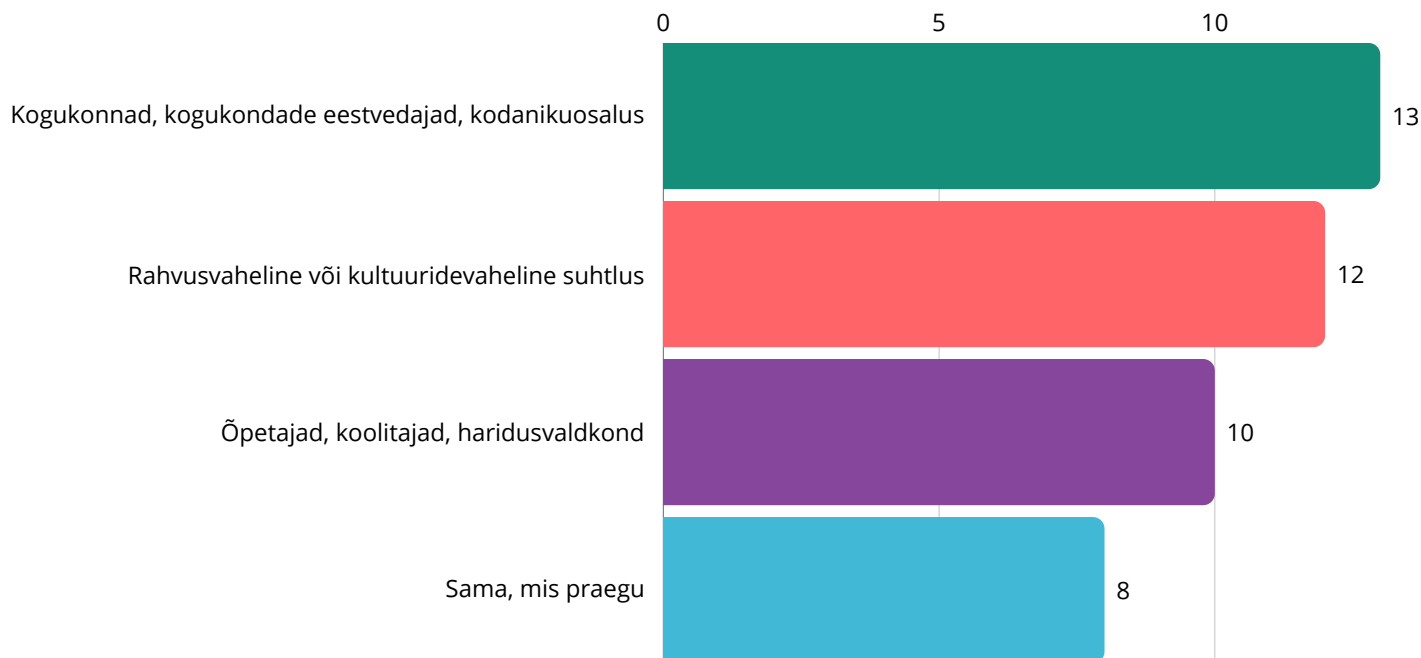
„Rahvusvahelises koolitajate grupis töötamine oleks väga kasulik.“

Mõni koolitaja tahtis ka jõuda juba väljatöötatud koolituste või meetoditega uute või laiemate sihtrühmade ja mitmekesisema kuulajaskonnani. Mitmed koolitajad soovisid töötada just rahvusvaheliste sihtrühmadega ja rahvusvahelises kontekstis.

Lisaks tööalase arengu soovidele küsisime rahukoolitajatelt, kus ja millises keskkonnas nad tulevikus töötada tahaksid. See küsimus pakkus ehk kõige mitmekesisemaid vastuseid. Siiski võis vastanute seas märgata teatud mustreid, mida võib näha järgneval graafikul.

Millises valdkonnas sooviksite tulevikus rahukoolitajana (või muus sarnases ametis) töötada?

Vastanute arv

Kõige selgemalt soovisid rahukoolitajad teha rohkem koostööd kogukondade ja kogukonnajuhtidega ning edendada oma sihtrühmade seas demokraatlikku osalust ja kodanikuaktiivsust. Seega ei tundnud koolitajad niivõrd vajadust tegeleda üksikisikutega, vaid pigem rakendada oma oskusi konkreetsetes olukordades ja avaldada rohkem mõju kogukondadele:

„Mulle meeldiks töötada kogukonna ja kohaliku omavalitsuse koostöö arendajana või dialoogipõhise lähenemise edendajana riiklikul tasandil.“

„Tahaksin tegeleda pigem sihipäraste, juba väljakujunenud kogukondadega, mitte mitmelt poolt kokku tulnud eri taustaga inimestega.“

„Mulle meeldib kõige rohkem kogukonnajuhtide koolitamine, sest saan pidevalt ka neilt õppida. Kuulen, millised on nende töö mured [...], röömud ja muutused. Seega näen end töötamas peamiselt tavakodanike kogukondadega.“

Nagu ülaltoodud näidetest näha, kasutati kogukonna mõistet erinevalt, näiteks nii kohaliku omavalitsuse kui ka tavakodanike kogukonna tähenduses. Siiski soovisid kõik tsiteeritud vastanud olla kaasatud ja mõjutada suuremaid inimrühmasid, mitte ainult üksikisikuid.

Lisaks tahtsid paljud koolitajad tulevikus töötada rohkem rahvusvahelises ja kultuuridevahelises keskkonnas ning mõnikord teha seda ka kohaliku kogukonnaga töötamise kõrval. Koolitajate vaadetest täpsema ettekujutuse andmiseks toome kaks näidet eriti sisukatest vastustest, milles peegeldusid mõlemad seisukohad:

“

„Meid huvitavad eriti mitmekeelsed ja multikultuursed õpikeskkonnad, kus õpetajad vajavad rohkem tuge. Samuti tervitaksime võimalusi teha rohkem koostööd nii rahvusvaheliste kui ka kohalike partneritega (kutsuda kokku globaalse hariduse ümarlaud, mis käsitleks ka rahuharidust) ning aidata kaasa valdkondadevahelisele tööle formaalse õppe, noorsootöö, akadeemiliste ringkondade ja kodanikuühiskonnaga.“

“

„Tulevikus tahaksin tegutseda valdkondades, kus on olulised dialoog, empaatia ja osalemine, näiteks noorte võimaluste parandamise programmides, piiriülestes algatustes ja kogukonnapõhistes projektides, mis toovad kokku eri tausta ja lugudega inimesed. Olen eriti huvitatud koostööst organisatsioonidega, mis tegelevad demokraatliku osaluse, konfliktide lahendamise ja sotsiaalse kaasatusega, olgu siis Euroopas või üle maailma.“

Vastustest selgus, et paljud rahukoolitajad otsisid potentsiaalseid partnerorganisatsioone edaspidiseks koostööks. Ülaltoodud näited annavad tunnistust, et koolitajad soovisid kokku tuua eri organisatsioonide ja riikide koolitajaid, aga ka erineva taustaga õppijaid.

Vastustest võib ka välja lugeda, et paljud koolitajad olid huvitatud tööst eri valdkondade ja kontekstide kokkupuutepunktides. Heaks näiteks on järgmine vastus:

“

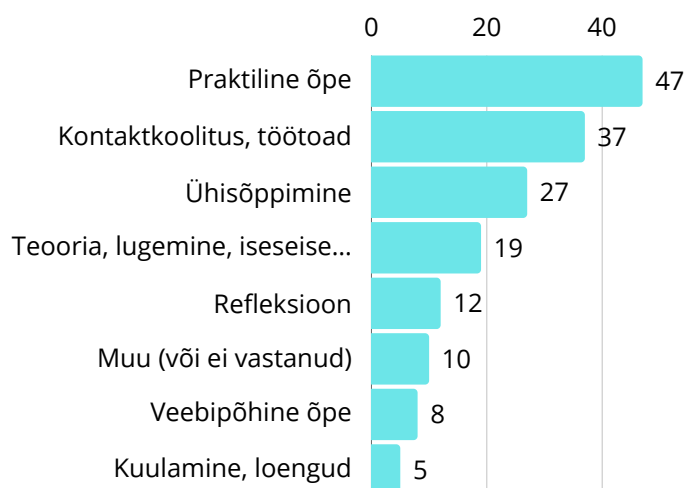
„Soovin ennast arendada hariduse, sotsiaalpsühholoogia ja kodanikualgatuse ristumiskohas. Mind köidavad eriti sõjaga kokku puutunud kogukondade taastumine ning töö veteranide, õpetajate, teismeliste ja noorte seast esile kerivate juhtfiguuridega. Olen huvitatud ka rahvusvahelistest vahetusprogrammidest, koolitajate koolitustest ja koostööst haridusasutustega ning valitsus- ja valitsusväliste organisatsioonidega, mis tegelevad dialoogi, soolise võrdõiguslikkuse ja ühiskonna sidususega.“

Kolmas vastajate seas levinud soov oli teha koostööd õpetajate, koolitajate ja haridusorganisatsioonidega. Kuigi paljud rahukoolitajad olid juba õpetajate ja haridusorganisatsioonidega koos töötanud ning 16 koolitajat mainisid neid uuringu varasemas, sihtrühmi puudutavas küsimuses, enamikul sellist kogemust polnud. Täiskasvanute koolitajate õppeprogrammi silmas pidades oli paljulubav, et suur osa rahukoolitajatest tundus olevat huvitatud tihedamast läbikäimisest õpetajate ja koolitajatega.

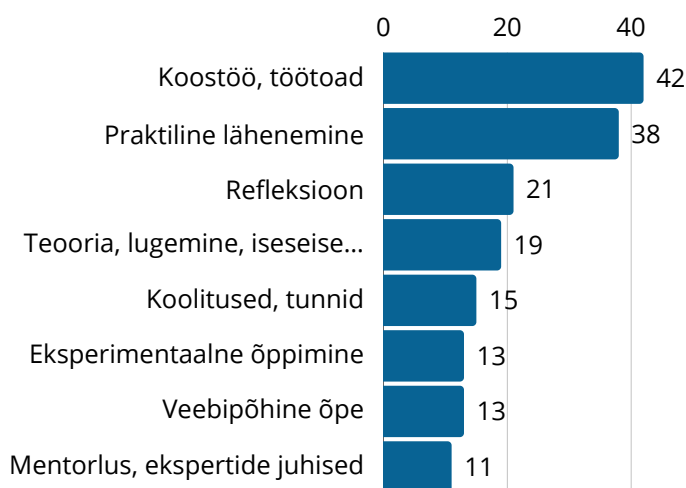
11 Eelistatud viisid uute oskuste omandamiseks

Küsitluse hilisemas etapis küsiti täiskasvanute koolitajatelt ja rahukoolitajatelt, kuidas nad eelistavad uusi oskusi omandada.

Täiskasvanute koolitajad (%)
Kuidas eelistate uusi oskusi omandada?

Rahukoolitajad (%)
Kuidas eelistate uusi oskusi omandada?

Mõlemal sihtrühmal olid eelistatud meetodite kohta sarnased seisukohad. Nii täiskasvanute koolitajad kui ka rahukoolitajad eelistasid kõige sagedamini praktilisi meetodeid, õppimist tegevuse kaudu, töötubasid ja koostöömeetodeid. Eriti rahukoolitajate puhul kuulusid nende hulka arutelu ja suhtlus teiste koolitajatega. Rõhku pandi selgelt kontaktkoolitustele, kusjuures mõlemas grupis mainis vaid umbes iga kümnes vastanu eelistatud meetodina veebipõhist õpet.

Rahukoolitajad eelistasid refleksioonil põhinevaid meetodeid sagedamini kui täiskasvanute koolitajad. Samuti eelistasid rahukoolitajad täiskasvanute koolitajatest sagedamini ekspertide tehtud kootsimist ja mentorlust. Seda seletab tõenäoliselt asjaolu, et rahuhariduse võtteid omandanud rahukoolitajad olid rohkem kokku puutunud individuaalsemate õppemeetoditega.

„Intensiivne kontaktkoolitus koos kogukonnapõhise üksteiselt õppimise või praktikakogukonnaga.“

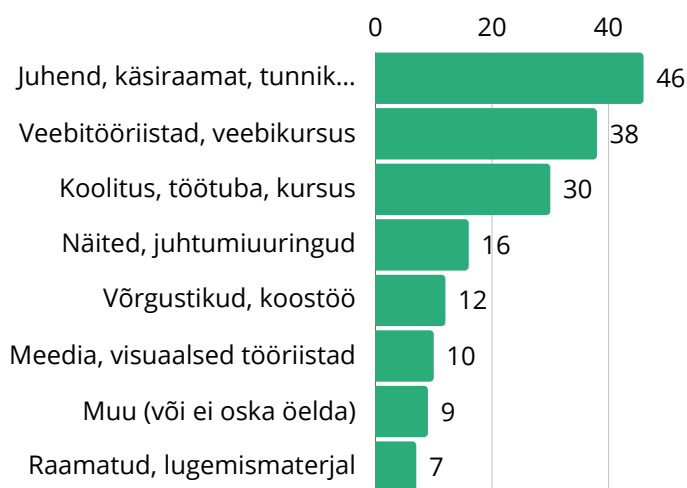
„Õpin kõige paremini kogemuslike ja koostööl põhinevate meetodite abil. Praktilised töötoad, üksteiselt õppimine ja tegevuse kaudu õppimine aitavad mul uusi meetodeid oma töös kasutada.“

12 Eelistatud tööriistad ja keskkonnad

Küsisime nii täiskasvanute koolitajatelt kui ka rahukoolitajatelt, millised vahendid aitaksid neil rahumeetodeid õpetada. Järgnevates graafikutes on ära toodud mõlema sihtrühma vastused. Küsimuste sõnastus ei olnud sihtrühmadel täpselt ühesugune ja ka näidete loetelu erines mõnevõrra. Kuigi see võis vastuseid mõjutada, annavad tulemused siiski hea ülevaate sellest, milliseid tööriistu rahukoolitajad ja täiskasvanute koolitajad kõige kasulikumaks peavad:

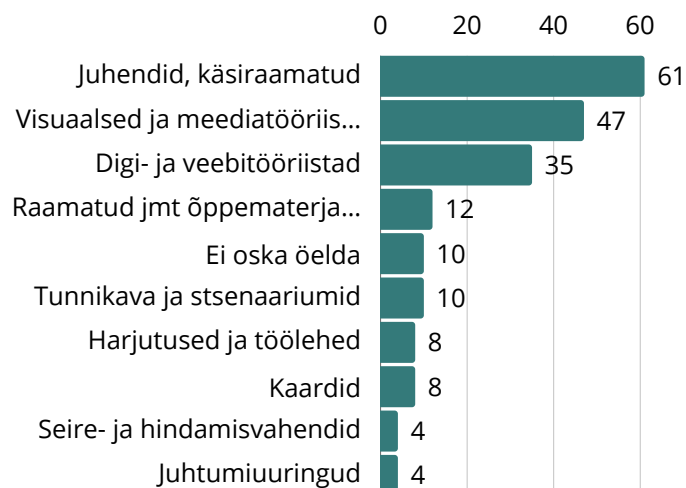
Täiskasvanute koolitajad (%)

Millised töövahendid või kursused aitaksid Teil rahuhariduses osaleda? Nt käsiraamatud, tunnikavad, veebikursused

Rahukoolitajad (%)

Millised töövahendid oleksid Teile töös abiks? Nt juhendid, käsiraamatud, digitaalsed tööriistad, meedia- või visuaalsed tööriistad

Mõlemad sihtrühmad pidasid kõige kasulikumaks juhendeid ja käsiraamatuid. See kehtis eriti rahukoolitajate kohta, kellest üle poole väitis, et neile oleks juhendid ja käsiraamatud kasulikud.

Mõlemas sihtrühmas nimetas üle kolmandiku vastanutest kasulikuks ka veebi- ja digitööriistu. Mõlemas sihtrühmas oli suhteliselt vähe neid, kes eelistasid uusi oskusi omandada veebipõhise õppe kaudu, mis tähendab, et koolitajad pidasid veebi- ja digitööriistu kasulikuks vaid koos praktilise kontaktkoolituse või koostööl põhinevate õppemeetoditega.

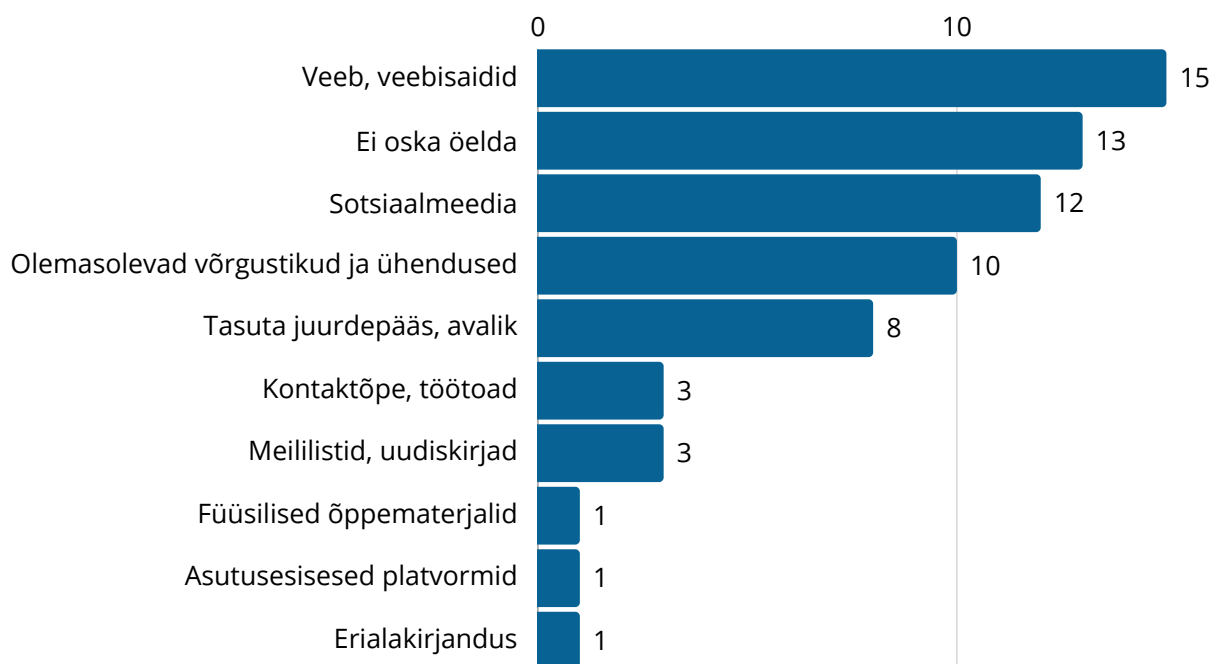
Ootuspäraselt mainisid paljud täiskasvanute koolitajad, kes ei olnud rahuhariduse eksperdid, kõige kasulikumana kogenud koolitajate ja asjatundjate korraldatud koolitusi, töötubasid ja kursusi. Samuti ütlesid paljud koolitajad, et elulised näited ja juhtumiuuringud aitaksid neil rahuhariduse olemusest paremini aru saada.

Visuaalsed tööriistad ja meediavahendid, näiteks heli- ja videomaterjalid, olid rahukoolitajate vastustes palju rohkem esindatud.

Lisaks tööriistade eelistustele küsisime rahukoolitajatelt, milliste keskkondade kaudu nad eelistaksid tööriistu kasutada ja millistes võrgustikes neid levitada. On tähelepanuväärne, et paljud koolitajad ei teadnud või ei osanud pakkuda, millised keskkonnad või võrgustikud oleksid kõige sobivamad. Vastused näitasid siiski, et koolitajad eelistasid üldiselt digitaalseid keskkondi, näiteks veebilehti ja sotsiaalmeediat.

Rahukoolitajad (vastanute arv)

Millistel platvormidel peaksid need töövahendid olema kättesaadavad? Milliste võrgustike kaudu tuleks neid jagada?

Osa vastanuid nimetas ka konkreetseid keskkondi ja võrgustikke. Kõige sisukamaid vastuseid tasub täies mahus tsiteerida, kuna neis on palju kasulikke soovitusi.

“

„Materjalid peaksid olema kättesaadavad avatud digiraamatukogudes ja e-õppe keskkondades (nt Moodle, Canva for Education, Google Classroom) ning neid peaks jagama professionaalsetes võrgustikes, nagu SALTO, Euroopa Nõukogu noortevõrgustikud ja OSCE kogukonnaplattformid.“

“

„Minu arvates on kõige mugavamad need keskkonnad, mis pakuvad nii hariduslikku sisu kui ka võimalust suhelda praktiseerijatega: Google Classroom, Moodle, Canva for Education, LinkedIn Learning, Coursera, YouTube ning õpetajate ja koolitajate kogukonnad Telegramis ja Facebookis. Teabevahetus toimib tõhusalt ka Ukraina ja rahvusvahelistes võrgustikes, nagu Teach Peace Network, EdCamp Ukraina, Erasmus+ koolitajate kogukond, UNDP ja UNDP õppekeskus.“

Mitu vastanut rõhutas, et tööriistadele juurdepääsu tagavad keskkonnad peaksid olema kõigile avatud ja tasuta.

13 Kokkuvõte

Küsitluste tulemused näitasid selgelt, et rahuharidus oleks kasulik enamikule täiskasvanute koolitajatele ehk projekti „Teach Peace“ peamisele sihtrühmale. Enamik täiskasvanute koolitajatest, kes polnud rahuhariduse eksperdid, leidsid meie kohandatud UNESCO definitsiooni põhjal, et nad juba osalevad rahuhariduses. Isegi enamik neist täiskasvanute koolitajatest, kes polnud varem rahuhariduses ega sarnastes valdkondades väljaõpet saanud, leidsid, et nende töö dialoogi ja arutelu edendamisel, konfliktide lahendamisel ja koostöö parandamisel kuulub rahuhariduse valdkonda.

Mõlemas sihtrühmas mainiti rahuhariduse aspektidest kõige sagedamini dialoogi ja dialoogipõhiseid võtteid – nii omaenda rolli mõtestamisel rahuhariduses kui ka oma töömeetodite ja huvipakkuvate teemade kirjeldamisel. Mingil määral seletab seda tõenäoliselt projekti partnerorganisatsioonide võrgustikesse kuuluvate koolitajate taust. Kuid isegi need täiskasvanute koolitajad, kes polnud rahuhariduse eksperdid, pidasid dialoogioskusi rahumeelsete kogukondade loomisel kõige olulisemaks ja oma õppijate puhul kõige sagedamini arendamist vajavaks oskuseks.

Täiskasvanute koolitajaid huvitasid kõige rohkem rahuhariduse praktilised meetodid ja nende rakendamine oma töös. Veel pakkus neile huvi dialoogioskuste ja konfliktide lahendamise õppimine. Ka rahukoolitajad soovisid end täiendada eelkõige neis valdkondades. Lisaks tahtsid täiskasvanute koolitajad rohkem õppida õppijate võimestamist ja tugevamate kogukondade loomist.

Peale oma oskuste arendamise soovisid rahukoolitajad suurendada koostööd teiste organisatsioonide ja koolitajatega nii kohalikul kui ka rahvusvahelisel tasandil ning jõuda oma koolitustega laiemale sihtrühmani. Rahukoolitajad olid eriti huvitatud oma töö mõju laiendamisest kogukondadele, kellega nad töötasid, sageli rahvusvahelises ja kultuuridevahelises kontekstis. Paljud koolitajad soovisid ka rohkem koostööd teha õpetajate ja haridustöötajatega.

Nii täiskasvanute koolitajad kui ka rahukoolitajad eelistasid praktilisi ja koostööpõhiseid õppemeetodeid. Täiskasvanute koolitajad eelistasid kõige rohkem kontaktõpet ja rühmatööd. Sarnaselt nendega tõstis enamik rahukoolitajaid esile töötube ja arutelusid kolleegidega.

Nii täiskasvanute koolitajad kui ka rahukoolitajad eelistasid füüsilistele koolitusmaterjalidele digitaalset materjali. Mõlemad sihtrühmad pidasid rahuhariduses kõige kasulikimateks käsiraamatuid ja juhendeid. Lisaks rõhutasid paljud täiskasvanute koolitajad ekspertide juhendamise ja kontaktkoolituste olulisust, et omandada parem arusaam rahuhariduse olemusest. Rahuhariduse tööriistade juurdepääsuplatvormina eelistasid rahukoolitajad veebilehti ja sotsiaalmeediat.

14 Soovitused koolitusprogrammi koostamiseks

Projekti eesmärk on luua uus rahuhariduse koolitusprogramm täiskasvanutele. Projektil on kolm vahetut eesmärki: (1) luua täiskasvanutele mõeldud üldine rahuhariduse koolitusprogramm; (2) koostada rahuhariduse õpetamise juhend täiskasvanute koolitajatele; (3) koostada täiskasvanute koolitajatele mõeldud lisajuhend, mille abil saaks kasutada rahuhariduse põhimeetodeid ilma lisakoolitusest.

Järgneb loetelu uurimistulemuste analüüsi põhjal väljatöötatud üldistest soovitustest täiskasvanutele mõeldud koolitusprogrammi koostamiseks. Järgmises alapunktis visandame programmi ülesehituse ja pakume välja programmi elluviimist toetavad koolitusmaterjalid.

Asjakohasus täiskasvanute koolitajate praeguses töös: koolitusprogramm peaks rahuhariduse tutvustamisel lähtuma tööst, mida täiskasvanute koolitajad juba oma sihtrühmadega teevad. Küsitluste järgi leiab enamik koolitajaid, et nende igapäevatöö kuulub UNESCO üldise definitsiooni põhjal rahuhariduse valdkonda, ja juba näeb end rahuhariduse pakkujana – näiteks dialoogi pidamist ja häid suhtlustavasid õpetades, konflikte lahendades ja koostööd õpetades. Et koolitusprogramm oleks võimalikult tõhus, tuleks koolitajate arusaama rahuharidusest täiendada just sellest ühisosast lähtudes.

Dialoog, emotsionaalne intelligentsus, eneserefleksioon ja konfliktide lahendamine: meie küsitluste järgi on täiskasvanute koolitajatel ja rahukoolitajatel sarnased arvamused selle kohta, millised oskused on rahumeelsete kogukondade loomisel kõige olulisemad ja millised vajavad nende sihtrühmade seas kõige rohkem arendamist. Nii täiskasvanute koolitajaid kui ka rahukoolitajaid huvitas kõige rohkem enese täiendamine dialoogi ja konfliktide lahendamise teemadel. Teisest küljest pidasid rahukoolitajad oma konkreetseid sihtrühmi arvestades sageli kõige olulisemaks poliitilist tegevust ja kodanikuosalust. Seega tuleks programmi koostamisel kaaluda ka materjali, mis aitaks mõjutada täiskasvanute koolitajate arusaamu rahumeelsete kogukondade loomisel kõige olulisematest oskustest.

Koostöö ja praktiline õpe: küsitluste tulemusi arvestades peaks koolitusprogramm seadma esikohale koostööpõhised õppemeetodid ja praktilised lähenemisviisid. Lisaks tuleks programmi väljatöötamisel mõelda, kas see saaks pakkuda huvilistele võimalusi leida edasiseks koostööks ja kogemuste vahetamiseks mõttekaaslastest koolitajaid ja organisatsioone. Töölase arengu küsimuses rõhutasid paljud koolitajad soovi kolleegidega rohkem koostööd teha. Tunti huvi ka rahvusvahelise koostöö vastu.

Mõju kogukondadele: küsitluste tulemusi arvestades peaks koolitusprogramm võimaluse korral käsitlema rahuhariduse rakendamist kohalikes kogukondades ning pakkuma viise, kuidas täiskasvanud saaksid kogukondades mõju avaldada. Huvi kogukondade tugevdamise vastu ilmnes nii täiskasvanute koolitajate kui ka rahukoolitajate vastustest. Koolitusprogrammi saaks kasutada ka selle eesmärgi saavutamiseks.

Digitaalne formaat: koolitusprogramm tuleks koostada digitaalsel kujul ning seda tuleks levitada elektrooniliselt veebilehtede, sotsiaalmeedia ja eri võrgustike, näiteks meililistide kaudu. Programm peaks aga sisaldama ka juhendeid või käsiraamatuid, mida saaks kasutada näiteks kontaktõppes. Täiskasvanute koolitajad rõhutasid oma vastustes praktiliste kontaktkoolituste ning ekspertkoolituste olulisust.

Koolitusmaterjali kavand

Allpool on esitatud koolitusprogrammi esialgne kavand, mis sisaldab ka mitmesuguseid töövõtteid. Praeguse kontseptsiooni järgi koosneb koolitusprogramm mitmest moodulist, mis käsitlevad rahuhariduse eri aspekte. Programmiga käib kaasas koolitajate väljaõpetamise juhend, mis annab täiskasvanute koolitajatele ja õpetajatele juhtnööre programmi kasutamiseks ning pakub vahendeid refleksiooniks ja enesehindamiseks. Lisaks kaasnevad programmiga tunnikavad, mida koolitajad saavad oma töös kasutada *ilma*, et vajaksid selleks täiendavat ettevalmistust.

